

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Tena Pejakušić

**FILMOVI O PROFESORU BALTAZARU U NASTAVI MEDIJSKE
KULTURE ZA DJECU MLAĐE ŠKOLSKE DOBI**

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2018.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

**FILMOVI O PROFESORU BALTAZARU U NASTAVI MEDIJSKE
KULTURE ZA DJECU MLAĐE ŠKOLSKE DOBI**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Medijska kultura

Mentor: Valentina Majdenić, doc. dr. sc.

Student: Tena Pejakušić

Matični broj: 2632

Modul: C

Osijek

Rujan, 2018.

Zahvaljujem se svojoj mentorici doc. dr. sc. Valentini Majdenić na iznimnoj pomoći, nadahnuću i strpljenju prilikom pisanja ovog diplomskog rada.

Hvala svim mojim kolegama i prijateljima uz koje je ovo studiranje bilo zadovoljstvo.

Na kraju, veliko hvala mojim roditeljima, braći, obitelji, učiteljici Danieli te jednoj posebnoj osobi na velikoj podršci, razumijevanju i pomoći za vrijeme studiranja i izrade diplomskog rada. Bez njih ne bih uspjela.

SAŽETAK

Ovaj diplomski rad usmjeren je na filmove o profesoru Baltazaru u nastavi medijske kulture. Ukratko govori o medijskoj kulturi te o svrsi, ciljevima i zadaćama nastave filma. Posebna pozornost posvećena je Zagrebačkoj školi crtanog filma, seriji o profesoru Baltazaru te Baltazaru kao najvećem hrvatskom brandu. Rad proučava estetiku i tehnike animacije upotrijebljene prilikom izrade serije te sadrži kratke analize pojedinih epizoda. Unutar ovog rada provedeno je istraživanje čiji je cilj utvrditi jesu li učenici mlađe školske dobi upoznati s likom profesora Baltazara, obrađuju li filmove o profesoru Baltazaru na nastavi medijske kulture, gledaju li filmove o profesoru Baltazaru u svoje slobodno vrijeme te kakvi su njihovi osobni dojmovi o filmovima koje su gledali. Istraživanje je provedeno u OŠ Dore Pejačević Našice, a u njemu je sudjelovalo 85 učenika od prvog do četvrtog razreda.

Ključne riječi: medijska kultura, Profesor Baltazar, Zagrebačka škola crtanog filma

SUMMARY

This graduate thesis is focused on Professor Balthazar films in Media culture lessons. It briefly represents Media culture and the purpose, goals and tasks of film lessons. Particular attention was paid to the Zagreb School of Animated Film, a series of Professor Balthazar and Balthazar as the biggest Croatian brand. The thesis explores the aesthetics and animation techniques used in the series and contains short analyses of individual episodes. Within this graduate thesis was conducted a research which aim is to determine whether younger school-age children are familiar with the image of Professor Balthazar, whether they learn about Professor Balthazar in Media culture lessons, whether they watch Professor Balthazar films in their free time and what are their personal impressions of films they watched. The research was conducted in primary school Dore Pejačević Našice, and 85 pupils from the first to the fourth grade participated.

Keywords: Media culture, Professor Balthazar, Zagreb School of Animated films

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. MEDIJSKA KULTURA U RAZREDNOJ NASTAVI	2
2.1. Iz Nacionalnog okvirnog kurikuluma	2
2.2. Iz Nastavnog plana i programa za osnovnu školu	3
2.2.1. Prvi razred	4
2.2.2. Drugi razred	4
2.2.3. Treći razred	5
2.2.4. Četvrti razred	5
3. FILM KAO DIO MEDIJSKE KULTURE	7
3.1. Film – određivanje pojma	7
3.2. Svrha nastave filma	8
3.3. Ciljevi nastave filma	9
3.4. Zadaće nastave filma	10
4. ZAGREBAČKA ŠKOLA CRTANOG FILMA	11
4.1. Nastajanje Zagrebačke škole	11
4.1.1. Hrvatska animacija do Zagreb filma	11
4.1.2. Zagreb film	12
4.2. Zlatno razdoblje Zagrebačke škole	12
4.2.1. Prva etapa zlatnog razdoblja	12
4.2.2. Druga etapa zlatnog razdoblja	13
4.2.3. Treća etapa zlatnog razdoblja	15
4.3. Kriza i kraj škole 80-ih	15
5. PROFESOR BALTAZAR	17
5.1. Prva serija	18
5.1.1. Analiza pilot-epizode serije: <i>Izumitelj cipela</i>	20
5.2. Druga serija	21

5.2.1.	Analiza pete epizode druge serije: <i>Duga profesora Baltazara</i>	22
5.3.	Treća serija	23
5.3.1.	Analiza jedanaeste epizode treće serije: <i>Svirka za Mirka</i>	26
5.4.	Četvrta serija.....	26
5.4.1.	Analiza posljednje epizode četvrte serije: <i>Zrak</i>	28
5.5.	Novi Baltazari.....	29
6.	PROFESOR BALTAZAR – NAJVEĆI HRVATSKI BRAND	30
7.	EMPIRIJSKI DIO.....	34
7.1.	Metodologija istraživanja	34
7.1.1.	Cilj istraživanja	34
7.1.2.	Pretpostavka istraživanja.....	34
7.1.3.	Zadaci istraživanja.....	34
7.1.4.	Postupak, uzorak i instrument istraživanja.....	34
7.2.	Rezultati istraživanja	35
7.3.	Rasprava	40
8.	ZAKLJUČAK.....	42
9.	LITERATURA	43
	PRILOZI.....	44

1. UVOD

Danas su djeca od malih nogu okružena različitim medijima, posebno filmom koji je postao nezaobilazna životna pojava. To je dovelo do nužnosti filmske naobrazbe te se tako film već duže vrijeme obrađuje na nastavi u sklopu medijske kulture. Na žalost, medijskoj se kulturi posvećuje vrlo malo vremena što je veliki paradoks budući da djeca vole gledati filmove. Oni ih na neki način uvode u svijet odraslih, a pružaju im i mogućnost učenja i istraživanja. Nastavni plan i program propisuje mnogo filmova, ali posebno se ističu filmovi o profesoru Baltazaru – najuspješnijem projektu Zagrebačke škole crtanog filma. Budući da sam i sama odrasla uz filmove ovog simpatičnog profesora, odlučila sam ih izabrati za temu svog rada te otkriti što je to u ovim filmovima što privlači gledatelje diljem svijeta. Ne samo da su generacije prije mene odrasle uz ove filmove već i današnje generacije odrastaju uz njih. Svakodnevno pomažući svojim sugrađanima, profesor Baltazar nas uči pravom prijateljstvu, nenasilju, toleranciji i prihvaćanju različitosti. Usađuje u nas vrijednosti koje su itekako potrebne u ovo današnje vrijeme. Ovim se radom želi utvrditi kakav dojam djeca mlađe školske dobi imaju o ovim filmovima, sviđa li im se lik profesora Baltazara te gledaju li filmove o ovom profesoru u svoje slobodno vrijeme. Također, cilj ovog rada je utvrditi i gledaju li se danas filmovi o profesoru Baltazaru u školi, odnosno obrađuje li se film o profesoru Baltazaru na nastavi medijske kulture. Fenomen Zagrebačke škole do pisanja ovog rada za mene je donekle bio nepoznanica što je još jedan od razloga zbog kojeg sam pristupila baš ovoj temi. Ovi, prije svega, veliki umjetnici svojim su filmovima oduševljavali gledatelje i kritičare diljem svijeta te zaslužno osvojili brojne nagrade i posebnu pozornost u ovom radu.

2. MEDIJSKA KULTURA U RAZREDNOJ NASTAVI

Sve ono što znamo o društvu i o svijetu u kojem živimo, znamo uz pomoć medija. Učenje bez njihove nazočnosti teško je zamislivo jer je danas obrazovanje moguće jedino u okvirima medijskog posredovanja. Svatko tko želi od usputnih informacija stvoriti bitno znanje, mora se njima naučiti služiti. Medijska kultura danas obuhvaća film, televiziju, video, radio, tisak, strip i kazalište, ali je prijedlog da se sadržaj medijske kulture ipak ograniči na audio-vizualne medije, odnosno da se prednost da filmskoj umjetnosti. (Mikić, 2004.)

2.1. Iz Nacionalnog okvirnog kurikulumu

Nacionalni okvirni kurikulum iznimno je značajan dokument jer čini polazište za planiranje i organiziranje rada škole. Jedan od glavnih smjerova kurikulumske politike u europskim i drugom zemljama jest razvoj nacionalnog kurikulumu usmjerena na učeničke kompetencije. Europska unija je tako odredila osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje koje je prihvatila i obrazovna politika Republike Hrvatske. To su:

- komunikacija na materinskom jeziku;
- komunikacija na stranim jezicima;
- matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju i tehnologiji;
- digitalna kompetencija;
- učiti kako učiti;
- socijalna i građanska kompetencija;
- inicijativnost i poduzetnost;
- kulturna svijest i izražavanje.

Kulturna svijest i izražavanje odnosi se na „svijest o važnosti stvaralačkoga izražavanja ideja, iskustva i emocija u nizu umjetnosti i medija, uključujući glazbu, ples, kazališnu, književnu i vizualnu umjetnost. (...) Pritom je od ključne važnosti osposobljavanje učenika za razumijevanje kulturne i jezične raznolikosti Europe i svijeta te za njihovu zaštitu kao i razvijanje svijesti učenika o važnosti estetskih čimbenika u svakodnevnomu životu.“ (2010.:12) Nadalje, *Nacionalni okvirni kurikulum* uključuje sedam odgojno-obrazovnih područja, a to su:

- jezično-komunikacijsko područje;
- matematičko područje;
- prirodoslovno područje;
- tehničko i informatičko područje;
- društveno-humanističko područje;
- umjetničko područje;
- tjelesno i zdravstveno područje.

Jezično-komunikacijsko područje opisuje se kao područje kojemu je svrha omogućiti učenicima „stjecanje znanja, razvoj vještina i sposobnosti te usvajanje vrijednosti i stavova povezanih s jezikom, komunikacijom i kulturom. To znači da će učenici steći jezična i komunikacijska znanja, sposobnosti i vještine na standardnomu hrvatskomu i drugim jezicima, razvijati čitateljske interese, literarne sposobnosti, potrebu za sadržajima medijske kulture te sposobnost kritičkoga pristupa različitim medijima i njihovim sadržajima.“ (2010.: 30-31) S druge strane, umjetničko područje opisuje se kao područje kojemu je svrha „osposobiti učenike za razumijevanje umjetnosti i za aktivan odgovor na umjetnosti svojim sudjelovanjem, zatim za učenje različitih umjetničkih sadržaja i razumijevanje sebe i svijeta pomoću umjetničkih djela i medija te za izražavanje osjećaja, iskustava, ideja i stavova umjetničkim aktivnostima i stvaralaštvom.“ (2010.: 152) Kao jedno od šest polja umjetničkog odgojno-obrazovnog područja ističe se upravo *Filmska i medijska kultura i umjetnost*. U okviru filmske i medijske kulture i umjetnosti u prvom ciklusu istaknuta su očekivana učenička postignuća, a to su: opažanje, doživljavanje i prihvaćanje filmskih i medijskih elemenata i stvaralaštva, ovladavanje elementima filmskoga jezika i medijskih aktivnosti, sudjelovanje u medijskim aktivnostima i filmskomu stvaralaštvu, komunikacija, socijalizacija i suradnja medijskim djelatnostima i stvaralaštvom te razumijevanje i vrjednovanje filmskoga stvaralaštva i medijskih aktivnosti.

2.2. Iz Nastavnog plana i programa za osnovnu školu

Medijska kultura jedna je od četiri predmetne sastavnice hrvatskoga jezika. Prema *Nastavnom planu i programu za osnovnu školu* nastava hrvatskoga jezika pridonosi stvaranju zanimanja i potrebe za sadržajima medijske kulture. Kao zadaće nastavnog područja *medijske kulture* navode se:

- „osposobljavanje za komunikaciju s medijima: kazalištem, filmom, radijem, tiskom, stripom, računalom;
- primanje (recepcija) kazališne predstave, filma, radijske i televizijske emisije;
- osposobljavanje za vrednovanje radijskih i televizijskih emisija te filmskih ostvarenja.“ (2006.:25)

2.2.1. Prvi razred

U prvom razredu osnovne škole ističu se tri teme u sklopu *medijske kulture*, a to su: **animirani film** (primanje kratkih lutkarskih i crtanih filmova stilski sadržajno primjerenih djetetu; razlikovati lutkarski i crtani film), **lutkarska predstava** (doživjeti lutkarsku predstavu; navesti glavne likove; oživiti scensku lutku; izvesti kraći ulomak igrokaza) te **knjižnica** (upoznati školsku i mjesnu knjižnicu; naučiti posuđivati, čuvati i vraćati knjige; razlikovati knjižnicu od knjižare). Propisani filmski primjeri u sklopu *medijske kulture* su: *Vau-vau* (animirani, 1964., B. Kolar), *Pale sam na svijetu* (M. Jović i S. Fabrio), *Crvenkapica* (animirani, 1954., N. Kostelac), *Srce u snijegu* (animirani, 1959., B. Ranitović), *Krive hlače* (animirani, 1994., N. Park), *Tvrđoglavo mače* (1981.) ili *Bijela priča* (1981.) ili *Tko je Videku napravio košuljicu* (1980.) (animirani, B. Dovniković i A. Marks) te filmovi iz serije kratkih animiranih i komičnih filmova o Loleku i Boleku, Tomu i Jerryju, Mickeyu Mouseu, Profesoru Baltazaru i Ch. Chaplinu.

2.2.2. Drugi razred

U drugom se razredu četiri teme vežu uz nastavno područje *medijske kulture*: **filmska priča** (primati (recepcija) primjerene dječje filmove; zamijetiti i odrediti slijed događaja u filmu; ispričati filmsku priču kratkoga crtanoga filma; razlikovati glavne i sporedne likove u filmu), **kazalište** (primati (recepcija) nekoliko primjerenih kazališnih predstava (prema mogućnosti); razlikovati kazališnu predstavu od filma; razlikovati pozornicu od gledališta), **televizija** (izdvojiti iz televizijskoga programa najdražu emisiju, pogledati ju i razgovarati o njoj) te **dječji časopisi** (upoznavati neke dječje časopise i stripove u njima, čitati ih, razlikovati ih od ostalog tiska). Propisanih filmskih primjera ima nešto više nego u prvom razredu, a to su: *Svi crteži grada* (animirani, 1959., Vrbanić), *Kauboju Jimmy* (animirani,

1957., D. Vukotić), *Posjet iz svemira* (animirani, 1964., Z. Grgić), *Kako je Ana kupila kruh* (animirani, 1979., A. Marks), *Putovanje plavog lonca* (animirani, 1983., M. Lovrić), *Ružno pače* (animirani, 1992., M. Lovrić), *Svinjar* (Lj. Jojić), *Kraljevna na zrnju graška* (Lj. Jojić), *Gliša, Raka i Njaka* (animirani, 1960., K. Golik), *Metla i Metlenko* (animirani, M. Jović i S. Fabio), *Snjeguljica i sedam patuljaka* (1938.) ili *Pinokio* (1940.) (animirani, W. Disney), filmovi iz serije kratkih animiranih i komičnih filmova o Loleku i Boleku, Tomu i Jerryju, Mickeyu Mouseu, profesoru Baltazaru, Ch. Chaplinu te televizijske emisije s tematikom doma, škole i zavičaja.

2.2.3. Treći razred

U trećem razredu ponovno imamo tri teme, a to su: **dječji film** (primati primjerene dječje filmove (receptija); razlikovati igrani film za djecu od animiranog filma; ispričati filmsku priču), **radijska emisija** (primati radijsku emisiju za djecu (receptija); raspravljati o njoj; zamijetiti zvučna izražajna sredstva) te **knjižnica – korištenje enciklopedije** (pronaći traženu obavijest u dječjoj enciklopediji služeći se kazalom i abecednim redom). Propisani filmski primjeri u trećem razredu su: *Izbor filmova o profesoru Baltazaru* (animirani, 1969., Z. Grgić, A. Zaninović, B. Kolar), *Palčić* (animirani, 1979., M. Blažeković), *Mali vlak* (animirani, 1959., D. Vunak), *Dva miša* (animirani, 1981., B. Dovniković, A. Marks), *Lisica i gavran* ili *Lisica i roda* ili *Lav i miš* (animirani, 1983., Lj. Heidler), *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* (animirani, 1997., M. Blažeković), *Vlak u snijegu* (igrani, 1976., M. Relja), *Čarobnjak iz Oza* (igrani, 1939., V. Fleming), *Schrek* (animirani, 2001., A. Adamson, V. Jenson) te *Velika pustolovina Stuarta Maloga* (igrani, 1999., R. Minkoff).

2.2.4. Četvrti razred

U četvrtom razredu u sklopu medijske kulture ponovno imamo četiri teme: **dokumentarni film** (primanje primjerenih dokumentarnih filmova (ekološkoga sadržaja, zavičajna tematika) primjerenih učeniku; zamijetiti osnovna obilježja dokumentarnog filma), **usporedba filma s književnim djelom** (primati nekoliko dječjih filmova nastalih na književnome predlošku (receptija); iskazivati vlastiti doživljaj književnog djela i filma; zamijetiti sličnosti i razlike između filma i književnog djela prema kojemu je snimljen), **računalo** (razlikovati obavijesne

i zabavne mogućnosti računala) te **knjižnica – služenje rječnikom i školskim pravopisom** (pronaći traženu obavijest u školskome rječniku ili pravopisu služeći se kazalom i abecednim redom). Propisanih filmskih primjera je devet, a to su: *Krava na Mjesecu* (animirani, 1959., D. Vukotić), *Znatizelja* (animirani, 1966., B. Dovniković), *Piccolo* (animirani, 1959., D. Vukotić), *Čudesna šuma* (dugometražni animirani, 1986., M. Blažeković), *Družba Pere Kvržice* (igrani, 1970., V. Tadej), *Vuk* (dokumentarni, 1962., O. Gluščević), *Mala čuda velike prirode* (izbor) (dokumentarni, 1971.- 1974., B. Marjanović), *Batman* (igrani, 1989., T. Burton) te *Superman* (igrani, 1978., R. Donner).

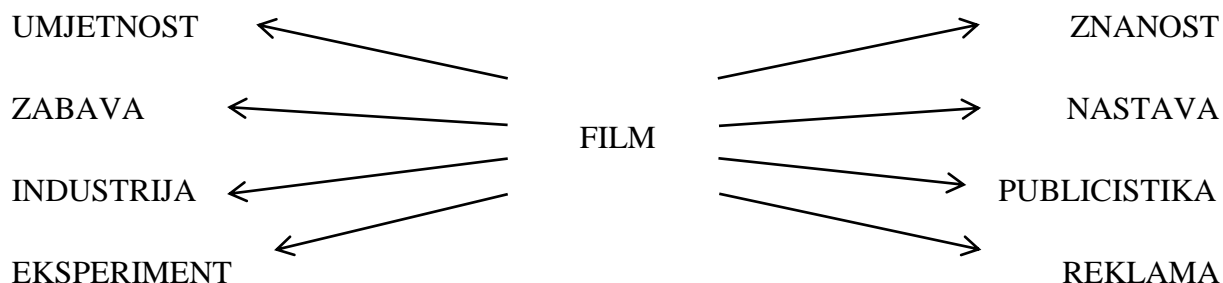
3. FILM KAO DIO MEDIJSKE KULTURE

Budući da je film postao nezaobilazna životna pojava ni škola ga nije mogla mimoći. Filmska kultura kao područje nastave hrvatskoga jezika službeno je ušla u hrvatske škole šezdesetih godina dvadesetog stoljeća zbog potreba znanja o filmu i prijenosa toga znanja. (Težak, 2002.) Danas se filmsko obrazovanje u općeobrazovnim školama provodi na različite načine: kao samostalni predmet, kao sadržaj nastavnog predmeta umjetnosti ili povijesti umjetnosti, kao sadržaj predmeta masovne komunikacije, kao jedno od područja u nastavi jezika i književnosti, kao niz nastavnih sadržaja raspodijeljenih po različitim odgovarajućim predmetima (književnost, likovne umjetnosti, glazba, fizika, tehnika), kao školska slobodna (izvannastavna) aktivnost učenika te kao filmske obrazovne emisije školske televizije. (Težak, 2002.)

3.1. Film – određivanje pojma

Pojam filma različito se definira u literaturi. Mikić (2001.) film određuje kao osobno doživljajni i društveni fenomen, kulturni i gospodarski, elitan i populističan, zahtjevan i zabavan. „Pri tom međutim valja imati na umu činjenicu na koju upozorava Umberto Eco da poruka koju šalje redatelj pomoću filma biva od primatelja (gledatelja) shvaćena, odnosno dekodirana ovisno „od ideološke, psihološke i socijalne razine na kojoj se nalazi onaj tko prima poruke.“ Stoga film kao medij promatramo kao sredstvo filmskog priopćavanja.“ (Mikić, 2001.:15) Nadalje, film definira i kao umjetnost jer nudi opuštanje te ulazak u jedan novi svijet. Uspoređuje ga s industrijom, odnosno govori o filmu kao o „industriji zabave“ te tržišno orijentiranoj kinematografiji. Film naziva i politikom jer se u filmovima iznose različiti svjetonazori, stavovi prema životu i pojavama, a isto tako posjeduju i iznimnu sugestivnu moć. Budući da je sveza tehnike i umjetnosti najočitija na primjeru filma, Mikić za film kaže da je i tehnika jer se kao umjetnički izraz pojavio tek na višim stupnjevima znanstveno-tehnološkog razvoja. Težak (2002.) na vrlo sličan način definira film nazivajući ga sredstvom priopćavanja, umjetnosti, zabavom te industrijom. Za školske svrhe film definira kao medij ozvučene ili neozvučene slike u pokretu, odnosno kao umjetnost ozvučene ili neozvučene slike u pokretu (ako pojam suzimo samo na njegovu umjetničku pojavnost). Smatra kako se film nameće čovječanstvu kao snažna društvena pojava i neodbaciva potreba što dovodi do pitanja: „Je li ta njegova važnost i nužnost takva reda da mu bespogovorno

otvara mjesto među sadržajima suvremenog odgoja i obrazovanja?“ (Težak, 2002.:12) Kao odgovor na to pitanje proučava djelotvornost i osebujnost svake od njegovih društvenih funkcija koje svodi na grafički prikaz:

3.2. Svrha nastave filma

Na temelju psiholoških i drugih empirijskih istraživanja recepcije filmskog djela otkrivena je sugestivna snaga medija, odnosno emocionalno djelovanje filmske slike koja može imati snažno motivirajuće djelovanje na gledatelje (utjecaj na stvaranje pozitivnih stajališta i navika, na svrhovitu promjenu ponašanja, a ne samo na spoznajnu sferu). To je dovelo do pojave filmskog panpedagogizma, optimističnog povjerenja u odgojnu svemoć masovnog filmskog medija, prema kojemu je opravdano nastojanje da film, između ostalog, treba biti i sredstvo odgoja jer i nehotično djeluje na oblike ponašanja. (Majcen, 2001.) Film danas ima kulturnu, estetsku, idejnu i odgojnu ulogu, ali nema odgovarajuće mjesto u obrazovanju mladih što je iznimna šteta jer pruža neizrecivo mnogo mogućnosti. Medijskoj kulturi posvećuje se vrlo malo pozornosti što je paradoks s obzirom na činjenicu da su film i televizijski program najprisutniji u dječjem svakodnevnom slobodnom vremenu. Djeca vole film jer im on pruža mogućnost istraživanja i upoznavanja svijeta odraslih. Osim toga, film pokazuje i mnoštvo novih i neproživljenih situacija. Dijete gleda i uči, preispituje se i razmišlja. Može štošta naučiti o nekoj stranoj ili vlastitoj zemlji, običajima, ljudima, upoznati različite teorije, ideje, religije, povijesne događaje i slično. Isto tako, dijete razvija i empatiju te bolje razumijevanje postupaka drugih ljudi. Nesvjesno razvija i određene misaone sposobnosti kao što su percepcija ili opažanje, koncentracija te vizualna memorija, a razvija i apstrakciju, indukciju, dedukciju, analizu i sintezu. Stoga se za film mora odgajati kao i za

bilo koju drugu umjetnost te se treba „držati principa usmjerenja, a ne principa zabranjivanja.“ (Mikić, 2001.: 209)

3.3. Ciljevi nastave filma

Istraživanja su pokazala kako je doživljaj filma u osnovnoškolskoj dobi među svim umjetničkim doživljajima najintenzivniji. (Mikić: 2001.) Time se potvrđuje nužnost filmske naobrazbe na osnovnoškolskoj razini. Kako je svrha filmske nastave složena, Težak (2002.) tu svrhu raščlanjuje na četiri cilja:

1. osposobljavanje učenika za svjesno, sigurno i kritičko primanje poruka s ekrana
2. razvijanje estetske osjetljivosti i sposobnosti učenika za otkrivanje umjetničkih vrijednosti filmova i drugih djela namijenjenih prikazivanju na filmskom, televizijskom, računalnom ili kojem drugom ekranu
3. razvijanje umnih i imaginacijskih sposobnosti učenika, aktiviranje stvaralačke mašte mladeži
4. pomoći učeniku da stjecanjem filmske naobrazbe razvija i na humanizmu zasnovani svjetonazor po kojemu će spontano i osvjedočeno postajati slobodna, kritička i samokritička, stvaralačka, s povijesnim napretkom usklađena ličnost, korisna sebi, svojoj zajednici i svijetu u kojem živi.

Prvi cilj u nekim se školama već proširio nastojanjem da se učenik osposobljava i za odašiljanje poruka videokamerom i videoprojektorom. Pretpostavlja se i da će to u doglednoj budućnosti trebati ostvarivati i u redovitim nastavnim programima. Trenutno se teži osposobljavanju široke publike da samostalno izabere film, kritički ga procijeni te njime obogati svoj duhovni život. Gledatelju treba omogućiti i da sam sigurnije utvrđuje vrijednosti i značajke filmskog djela te da se ne gubi u nedoumicama zbog proturječnih prosudaba kritičara. To ne znači da treba stvoriti elitno gledateljstvo koje će odbaciti komercijalnu videozabavu i prihvaćati samo umjetnički vrijedna djela, već gledateljstvo koje će biti osposobljeno i za videozabavu, kako bi moglo sigurnije procjenjivati i zabavni domet zabavnog djela, svjesno nedostataka koje ono eventualno nosi zbog svoje zabavne isključivosti. (Težak, 2002.)

3.4. Zadaće nastave filma

Iz raščlanjene svrhe izvode se ciljevi filmske nastave za pojedine obrazovne stupnjeve i razrede. U svakom pojedinačnom nastavnom procesu ostvaruju se najuži zadaci kako bi se ostvarili ti ciljevi, odnosno svrha nastave filma. Nužno je da zadaci budu primjereni učenicima i određeni karakterom nastavnoga filmskog izvora. Težak (2002.) te zadatke svrstava u nekoliko kategorija. Zadaci tako mogu biti:

- a) „filmskonaobrazbeni: stjecanje jedne ili više spoznaja o filmu, utvrđivanje i provjeravanje filmskoga znanja
- b) filmskokomunikacijski: osposobljavanje i primanje i - eventualno – slanje poruke filmom ili videom
- c) filmskoodgojni: poticanje volje da se uči o filmu, stječe filmska kultura, voli vrijedno umjetničko filmsko djelo
- d) psihičkofunkcionalni: razvijanje psihičkih funkcija, posebice sposobnosti promatranja, zapažanja, logičkoga i kritičkoga mišljenja, stvaralačkoga maštanja
- e) općeodgojni: razvijanje etičke, društvene, humanističke svijesti i poticanje volje da se prema tome usmjeri vlastito ponašanje i djelovanje
- f) općenaobrazbeni: stjecanje, proširivanje, produbljivanje i utvrđivanje znanja iz drugih područja: iz jezika, književnosti, likovnih umjetnosti, glazbe, zemljopisa, prirodoslovlja, psihologije, sociologije itd.“ (Težak, 2002.: 40)

Budući da se u integracijsko-korelacijskim pristupima nastavi filma poneki od obrazovnih procesa mogu uzdignuti na višu razinu, postoji mogućnost organizacije nastavnog procesa s filmsko-književnim, filmsko-likovnim, filmsko-glazbenim ili filmsko-teatrološkim naobrazbenim zadacima. (Težak, 2002.)

4. ZAGREBAČKA ŠKOLA CRTANOG FILMA

Zagrebačka škola crtanog filma umjetnički je crtano-filmski pokret vezan uz Studio crtanog filma Zagreb filma. To je pokret koji je stekao svjetsku slavu, mnogobrojne festivalske nagrade i *Oscara* (Surogat, 1962.). (Kragić, Gilić, 2003.) Pojam je formulirao francuski filmski povjesničar Georges Sadoul ne misleći ni na kakvu posebnu školu, nego na skupinu filmskih stvaralaca. (Ajanović, 2000.)

4.1. Nastajanje Zagrebačke škole

4.1.1. Hrvatska animacija do Zagreb filma

Fenomen Zagrebačke škole ne može se vezati isključivo za Hrvatsku iako svakako pripada hrvatskoj kulturnoj baštini. Razlog tome su jugoslavenski kulturni kontekst, opće usvojene ideološke vrijednosti, specifični produkcijski uvjeti, ali i činjenica da su razvoju Zagrebačke škole pridonijeli umjetnici s prostora cijele Jugoslavije. (Ajanović, 2000.) Budući da Zagreb ima dugu tradiciju likovnih disciplina srodnih crtanom filmu već od 1920-ih godina bilo je pokušaja s filmskom animacijom (uglavnom na području reklamnog i obrazovnog filma). Međutim, tek je 1950. godine grupa karikaturista u satiričkom tjedniku *Kerempuh* na čelu s Walterom Neugebauerom i glavnim urednikom i direktorom Fadilom Hadžićem pristupila realizaciji prvog umjetničkog crtanog filma u Hrvatskoj, odnosno Jugoslaviji.¹ Oko tog projekta okupljaju se svi oni koji će kasnije činiti jezgru Zagrebačke škole. Film *Veliki miting* bio je iznimno važan za kasniji razvoj hrvatske animacije. Skupina je tijekom više od jedne godine rada na filmu uspjela ovladati svim tehničkim finesama i praktičnim detaljima. Taj dvadesetominutni film postigao je golemi uspjeh, a na osnovu tog uspjeha država je osnovala specijalizirano poduzeće za proizvodnju crtanih filmova Duga film. (Ajanović, 2000.) Realizirano je pet novih, još uvijek crno-bijelih, crtanih filmova čime je počela kontinuirana profesionalna proizvodnja animiranog filma. Svoju filmsku karijeru u Duga filmu započela su mnoga autorska imena koja su danas značajna u hrvatskoj, ali i u svjetskoj animaciji: Dušan Vukotić, Borivoj Dovniković, Vlado Kristl, Aleksandar Marks, Vladimir Jutriša, Nikola Kostelac, Zlatko Grgić, Boris Kolar itd. Nakon samo godinu dana, 1952.

¹ *Povijest: Hrvatska animacija do Zagreb filma*. Pribavljeno 6.7.2018., sa <http://zagrebfilm.hr/o-nama/povijest/>

godine država je ukinula Duga film zbog teške ekonomske situacije smatrajući crtani film luksuzom.² Jedan dio Duginih animatora nastavlja raditi za Zora film gdje se dovršava prvi film u boji, *Crvenkapica*, koji režiraju Nikola Kostelac i Aleksandar Marks. 1954. godine film donosi iz Berlina prvo međunarodno priznanje zagrebačkim animatorima. (Ajanović, 2000.) Dušan Vukotić i Nikola Kostelac okupljaju nekoliko kolega i suradnika iz Duga filma na proizvodnji 30-sekundnih reklamnih crtanih filmova. Svoje su stvaralaštvo bazirali na istraživanju novih putova u animaciji zbog čega su bili izuzetno važni za daljnji razvoj zagrebačke animacije, ali i za vrijednost buduće Zagrebačke škole crtanog filma.³

4.1.2. Zagreb film

1953. godine Društvo filmskih radnika Hrvatske osnovalo je filmsko poduzeće Zagreb film koje se trebalo baviti svim vrstama filmskih djelatnosti. Sve je počelo s naručenim i reklamnim filmovima, međutim, poduzeće se uskoro specijaliziralo za dokumentarne i kratkometražne igrane filmove s kojima će Zagreb film postati poznat na svjetskim filmskim festivalima. Godine 1956. Zagreb film je ustanovio Studio za crtani film, gdje je nastavljen kontinuirani rad na animiranom filmu, a zahvaljujući umjetničkoj filmskoj animaciji ta će filmska kuća uskoro postići svjetsku filmsku slavu.⁴

4.2. Zlatno razdoblje Zagrebačke škole

4.2.1. Prva etapa zlatnog razdoblja

Prvi crtani film produciran u Zagreb filmu bio je Vukotićev *Nestašni robot* (1956.). Istog dana Vukotić počinje raditi na sljedećem djelu, *Cowboy Jimmy*, djelu koje se još jasnije odlikuje pomalo „zakočenom“ animacijom gdje se figure, ritam i pokret usklađuju prema svakoj pojedinačnoj filmskoj ideji. Figure su konstruirane kao dvodimenzionalni geometrijski simboli koji podsjećaju na najvažnije tendencije moderne umjetnosti toga doba. Dijalozi su

² Povijest: Hrvatska animacija do Zagreb filma. Pribavljeno 6.7.2018., sa <http://zagrebfilm.hr/o-nama/povijest/>

³ Isto

⁴ Povijest: Zagreb film. Pribavljeno 6.7.2018., sa <http://zagrebfilm.hr/o-nama/povijest/>

isključeni, a zvuk i glazba integrirani s animacijom i crtežom. Film autoru i Studiju donosi prvu međunarodnu nagradu s festivala u Berlinu. Međutim, pravi Vukotićevi trijumfi tek će doći te će ga kritičari slaviti kao novog genija animacije. Njegovi *Koncert za mašinsku pušku* (1958.), *Piccolo* (1959.) i *Surogat* (1961.) nagrađeni su na svim važnijim festivalima, a njegovo ime krajem 50-ih i početkom 60-ih postaje, uz Normana McLarena, najpoznatije ime umjetničke animacije u svijetu. Oscarom nagrađeni *Surogat* predstavlja satiričku alegoriju na temu ljudske egzistencije unutar sveopće praznine prouzrokovane pravilima potrošačkog društva, međutim, *Piccolo* se smatra njegovim najinteresantnijim radom. Drugi veoma važan animator toga razdoblja Zagrebačke škole bio je Nikola Kostelac. Njegovi su filmovi također nagrađivani na poznatim festivalima. Središnji rad mu je *Premijera* (1957.) koji je nastao uz pomoć crtača Aleksandra Marksa i animatora Vladimira Jutriše. Najtalentiranijim stvaraocem u povijesti Zagrebačke škole smatra se Vladimir Kristl koji je munjevitom karijeru napravio u tom prvom razdoblju. Njegovo životno djelo impresivan je film *Don Kihot* iz 1961. godine. (Ajanović, 2000.) 1957. i 1958. godine filmovi iz Zagreba daju doprinos trendu avangardizacije medija svojim originalnim pristupom crtežu, animaciji, sadržaju i pogledom na umjetnost animacije. Na Filmskom festivalu u Cannesu 1958. godine program od sedam filmova Zagreb filma postiže veliki uspjeh. Već su tada francuski kritičari George Sadoul i André Martin lansirali sintagmu Zagrebačka škola crtalog filma, pojam koji postaje poznat u cijelom filmskom svijetu.⁵

4.2.2. Druga etapa zlatnog razdoblja

Druga faza Zagrebačke škole započela je kratkotrajnom krizom zbog odlaska četvorice velikih autora. Dušan Vukotić u potpunosti se posvećuje igranom filmu kao i Vatroslav Mimica, Kostelac se isključivo bavi reklamom, a Kristl odlazi u Njemačku. Prazninu popunjavaju njihovi suradnici i pomoćnici koji dobivaju priliku raditi vlastite filmove. Svojim svježim idejama čine dalji korak u osvajanju autorske slobode te individualiziraju proces stvaranja filmova. Prvi koji koriste svoju šansu su Marks i Jutriša. Njihov središnji rad *Muha* (1966.) primjer je filma s atmosferom horora. Borivoj Dovniković, koji je prisutan od samih početaka Zagrebačke škole, konačno dobiva mogućnost raditi vlastite filmove. Tako 1966. nastaje *Znatiželja*, njegov najvažniji rad zbog kojeg postaje jedna od središnjih figura u

⁵ *Povijest: Zagreb film*. Pribavljeno 29.7.2018., sa <http://zagrebfilm.hr/o-nama/povijest/>

povijesti zagrebačkog Studija. Pojavljuje se još nekoliko važnih autora Zagreb filma. Zlatko Bourek počinje 1964. s *I videl sam daljine maglene i kalne*, dojmljivom obradom poezije Miroslava Krležę. Naredni film *Bećarac* (1966.) jedan je od rijetkih uspješnih filmova rađenih u tehnici kolaža nastalih u zagrebačkom Studiju. Jednako je vrijedan i njegov domet u filmu *Mačka* (1971.) gdje „kocketira“ s pop-artom. Iznimno važno ime u povijesti Zagrebačke škole je i Zlatko Grgić. Njegov film *Veliki i mali* (1966.), serija *Maxi Cat* (1971.-1976.) te *Dreamdoll* (1979.) imaju mnogo zajedničkih crta s filmovima nastalim u Warner Brothersovu studiju za crtani film, stoga ne čudi što je svoju karijeru završio na sjevernoameričkom kontinentu. Grgić je također i glavni autor međunarodno uspješne serije *Profesor Baltazar* (od 1967.) te filma *Muzikalno prase* (1965.) kojeg i danas možemo promatrati kao aktualnu metaforu o ljudskim predrasudama. U filmu *Peti* (1964.) surađuje s Pavlom Štalterom, još jednim značajnim animatorom Zagrebačke škole. Pavao Štalter dostiže svoj najviši domet filmom *Maska crvene smrti* (1969.), izvedenim tehnikom kolaža. Treba svakako istaknuti i Borisa Kolara koji 1964. radi *Vau-Vau*, djelo originalne stilizacije te Antu Zaninovića koji se istaknuo svojim filmovima *Zid* (1965.) i *O rupama i čepovima* (1967.). Unatoč mnogim sjajnim autorima šezdesetih se godina pojavljuje jedan autor čiji se doprinos Zagrebačkoj školi može usporediti s onim Dušana Vukotića, a to je Nedeljko Dragić. Svoju karijeru započinje kao pomoćni animator, a 1965. debitira crnohumornim filmom *Elegija*. Sljedeće njegovo ostvarenje je *Krotitelj divljih konja* (1966.) koji osvaja Grand prix na poznatijem svjetskom festivalu animiranog filma u francuskom Annecyju 1967. Njegova sljedeća dva filma *Možda Diogen* (1967.) i *Idu dani* (1968.) ističu se gorkim humorom te pesimističkom vizijom stvarnosti. Film *Idu dani* smatra se najvažnijim filmom koji je izašao iz zagrebačkog Studija u ovome razdoblju. Isto tako treba istaknuti kako je Dragić unutar jednog filma uspio integrirati sve elemente karakteristične za Zagrebačku školu. Njegova animacija je brza, energična, crteži su izvedeni slobodnom linijom, a figure su reducirane na bitno. U vrijeme nastanka ovih filmova Zagreb film dostiže svoj vrhunac, osvajanje nagrada na svjetskim festivalima ne prestaje. Vodeći kritičari u svijetu pišu hvalospjeve o zagrebačkim umjetnicima, a početkom 1968. The Museum of Modern Art u New Yorku organizira retrospektivu filmova Zagrebačke škole. (Ajanović, 2000.)

4.2.3. Treća etapa zlatnog razdoblja

Ovu posljednju etapu zlatnog razdoblja obilježavaju djela stvaratelja koji dostižu svoju punu zrelost 70-ih, ali već početkom 80-ih postaje jasno kako je fenomenu Zagrebačke škole crtanog filma došao kraj. Dragićev film *Tup-Tup* (1972.) nominiran je za nagradu *Oscar* te Dragiću daje priliku da se izbliza upozna s Amerikom te prikupi dojmove s putovanja. Njegov fascinantant „crtani dokumentarac“ *Dnevnik* (1974.) bio je velik događaj u svijetu animacije jer je poprimio oblik vizualnog eseja prepunog aluzivnih komentara o državi. Osvojio je brojne važne nagrade, a slavljen je i kao najviši domet u povijesti medija. Poslije *Dnevnika* bilo je teško pretpostaviti da je moguće napraviti neki dalji korak zbog istrošenih mogućnosti dvodimenzionalnog crtanog filma te rastuće primjene računala, odnosno trodimenzionalne animacije. Međutim, nakon *Dnevnika* dolazi novi film iz Zagreba koji nadmašuje sve filmove svoga vremena. Film *Satiemania* Zdenka Gašparovića smatra se vjerojatno najboljim filmom ikad nastalim u Zagreb filmu. Do danas je to nenadmašena vizualna kompozicija puna života, djelo nabijeno erotikom i ljubavlju, puno nostalgije i nečeg neobjašnjivo intimnog. Pokazalo se da je ovaj film bio najviša točka koju je Zagreb film dosegnuo te je nakon njega započeo pad na organizacijskom i kreativnom planu. I nakon *Satiemanie* proizvedeno je nekoliko značajnih filmova kao što su *Riblje oko* (1980.), *Neboder* (1981.), *Album* (1983.), *Kuća 42* (1984.) te *Slike iz sjećanja* (1987.). Međutim, nekoliko pojedinačnih djela nije moglo nadomjestiti nekadašnji kontinuitet produkcije vrhunskih filmova te tako Zagreb film postupno gubi poziciju važnog središta svjetske animacije. (Ajanović, 2000.)

4.3. Kriza i kraj škole 80-ih

Politički kaos početkom 80-ih uzrokovao je ekonomsku krizu čija je prva žrtva bila kultura. Studio doživljava svoju najtežu krizu jer se broj proizvedenih filmova stalno smanjuje, a njihova kvaliteta je znatno ispod ugleda Zagrebačke škole. Mnoga velika imena napuštaju Zagreb film, rukovodstvo se stalno smjenjuje, konkurencija za visoku poziciju u svjetskoj animaciji je velika, a prestaju stizati i međunarodne nagrade. Sasvim je sigurno da i bez jugoslavenske katastrofe Zagreb film ne bi mogao zadržati svoju visoku poziciju u svjetskoj animaciji. Glavni uzrok stagnacije je nepostojanje bilo kakve druge tehnike osim

klasičnog cel-crtanog⁶ filma, proizvedeno je samo nekoliko kolaž filmova te zanemarivo malo lutkarskih filmova. U isto vrijeme najjači konkurenti snažno ulažu u razvoj novih tehnika. Ovdje se ističe metoda crtanja izravno na filmsku vrpcu, film na igličastom ekranu, tehnika slikanja na staklu te metoda animiranja obojenog pijeska. Primjetno je istraživanje u području materijala, sve napredniji prodor u treću dimenziju, vožnje kamere, uporaba računala i slično. Svjetska animacija tako postupno napušta dvodimenzionalnu površinu filmske slike zbog čega zagrebački „crtiči“ sve teže konkuriraju. Veliki tehnički napredak doveo je do sveprisutnosti animacije 90-ih, ali u isto vrijeme animacija postaje sve depersonaliziraniji medij jer tehnika dominira, a autori su sve anonimniji. Klasična animacija sve teže podnosi konkurenciju elektronike tako da i ostali studiji u svijetu prolaze kroz tešku krizu. Zagreb film i dalje postoji te proizvodi animirane filmove. Danas je to kulturna institucija države Hrvatske u kojoj imamo jednu novu generaciju animatora koji nastoje prekinuti dugogodišnju stagnaciju Studija. Unatoč tomu, pojam „Zagrebačka škola crtanog filma“ već više od dvadeset godina pripada povijesti. (Ajanović, 2000.)

⁶ Cel-animacija je najuobičajenija tehnika u produkciji crtanih filmova. Crta se na providnim listovima celuloida (cel) dok je pozadina naslikana na debelom papiru ili kartonu. Pod kamerom se mijenjaju crteži na celu, svaki od njih snima se pojedinačno dok je pozadina nepomična tijekom snimanja cijelog kadra.

5. PROFESOR BALTAZAR

Profesor Baltazar crtano-filmski je junak i serija u produkciji Zagreb filma od ukupno 59 epizoda koja je nastajala po zamisli glavnog autora Zlatka Grgića od 1967. odnosno 1968. do 1978. Novi su nastavci ove serije snimani od 2005. godine. Kada je 1967. prikazana prva epizoda, odnosno nulta ili pilot, još nije bilo jasno da će lik profesora Baltazara postati središnji junak cijelog serijala.⁷ Profesor Baltazar tipični je film Zagrebačke škole crtanog filma po sadržajnim i tehnološkim značajkama. Simpatični profesor pomaže svojim sugrađanima osebnim i duhovitim savjetima ili pomoću stroja koji je sam konstruirao u rješavanju sitnih životnih problema. Ono što lik profesora Baltazara čini originalnim jest činjenica da njegova rješenja nisu posljedica čarolija, već je njegova pomoć, iako proizišla iz čarobnog stroja, djelo humana i umna čovjeka. On samozatajno skrbi o dobru svijeta personificiranog u svojevršnom polisu – Baltazargradu. Scenarij, režiju, crtež i animaciju serije zajedno su potpisivali Zlatko Grgić, Boris Kolar te Ante Zaninović. Originalan i nadahnut dizajn pozadina radio je Zlatko Bourek, a glazbu je komponirao Tomica Simović uz pomoć Branka Varadina i Srđana Matića. U projektu su godinama i na različitim poslovima radili i Pavao Štalter (koji je smislio ime glavnog lika), Milan Blažeković i drugi. Do 1978. proizvedene su četiri serije s Baltazarom kao junakom u koprodukciji s „Windrose-Dumont Time“ iz Kölna. Prve tri serije sastojale su se od po trinaest epizoda, a četvrta je serija imala dvadeset epizoda. U prvim trima serijama kroz epizode nas vodi izvanprizorni narator, dok je posljednja serija bez teksta te se približava autorskoj koncepciji zagrebačkih ostvarenja. Sam lik profesora Baltazara u seriji doživio je popriličan redizajn u odnosu na *Izumitelja cipela*. (Kragić, Gilić, 2003.) Serijal je prvenstveno namijenjen djeci, ali je blizak i starijima. Prije svega odiše pozitivnom energijom i porukama te nerealistično oblikovanim likovima koji se služe svima razumljivim zvucima umjesto određenim jezikom. Serijal također promiče prijateljstvo, naglašava uvažavanje različitosti te važnost tolerancije.⁸ Smatra se najuspješnijim projektom Zagrebačke škole crtanog filma, prodan je i prikazivan u tridesetak zemalja, a imao je i veliki komercijalni odjek. Poseban uspjeh Profesor Baltazar postigao je u skandinavskim zemljama kao prva europska crtana serija za djecu u kojoj je glavni junak čovjek, dok su poruke ekološke i pacifističke, lišene nasilja. Više od sto kratkih filmova (od 5 do 60 sekunda) s profesorom Baltazarom realizirano je za njemačku televiziju, a doživio je i strip-izdanje. Može se reći kako je profesor Baltazar jedini produkt u cjelokupnoj povijesti

⁷ *Profesor Baltazar*. Pribavljeno 21.8.2018., sa http://www.hfs.hr/novosti_detail.aspx?sif=4902#.W3wpt84zbIU

⁸ Isto

zagrebačke škole koji je, dosljedno se koristeći njezinim osnovnim načelima, postigao zavidan tržišni uspjeh. (Kragić, Gilić, 2003.) Treba svakako naglasiti kako je posebno zanimanje pokazala znanstvena zajednica širom svijeta koja se na neki način identificirala s profesorom Baltazarom te ga je pokušala koristiti kao komunikatora za promociju znanosti, ne samo na različitim znanstvenim događanjima, nego i u drugim prilikama. Profesor Baltazar tako je poznat od Skandinavije, gdje jedan znanstveni centar nosi njegovo ime, pa sve do Irana, gdje ga jednako rado gledaju.⁹

5.1. Prva serija

Prva serija o profesoru Baltazaru ima trinaest epizoda, a svaka od njih traje desetak minuta. Serija je namijenjena ciljanoj skupini koju čine djeca u dobi od četiri do devet godina, ali su poruke utkane u ove priče prikladne i za odrasle. 1967. snimljena je prva epizoda *Izumitelj cipela*. Za režiju, crtež i animaciju zaslužan je Zlatko Grgić, scenarij su napisali Zlatko Grgić te Borivoj Dovniković, za scenografiju je zaslužan Branko Varadin, a glazbu je napisao Aleksandar Bubanović. Ostalih dvanaest epizoda snimljeno je 1968., a to su *Hanibalove Alpe*, *Horacijev uspon i pad*, *Leteći Fabijan*, *Maestro Koko*, *Martin na vrhu*, *O mišu i satovima*, *Rođendanska priča*, *Sreća u dvoje*, *Tetke Pletke*, *Viktorov jajomat*, *Vjetrovita priča* te *Zvezdani kvartet*. Za režiju, crtež, animaciju i scenarij ovih epizoda zaslužni su Zlatko Grgić, Boris Kolar te Ante Zaninović, za scenografiju su se pobrinuli Zlatko Bourek, Branko Varadin te Srđan Matić, a glazbu je napisao Tomica Simović. Svaki od autora unio je dio vlastite osobnosti u zajednički projekt zbog čega je cjelokupan rezultat vrlo dobar. Ono što povezuje ovih trinaest epizoda je jedan zajednički element, a to je da nema zajedljiva i licemjerna tona. U seriji ne pronalazimo nikakav oblik nasilja, sve je u ozračju igre, mašte, zabave i radosti. Zbog svoje jednostavnosti, tona i ritma naracije, epizode ne gube na uzbudljivosti i ne pribjegavaju pretjerivanju. Baltazar je znanstvenik koji se zabavlja i druži s drugima te sudjeluje u svim događajima u svome gradu. Protagonist je važnih svečanosti, primjerice u sedmoj epizodi predsjeda konferencijom o miru, a sudjeluje i u svakidašnjim situacijama pa tako u desetoj epizodi plete s prijateljima. U svakoj epizodi slijedi se tradicionalna pripovjedačka podjela što znači da je početni *status quo* na neki način poremećen da bi na kraju došlo do raspleta i sretnog završetka. U seriji imamo jednostavne pa

⁹ *Profesor Baltazar*. Pribavljeno 21.8.2018., sa http://www.hfs.hr/novosti_detail.aspx?sif=4902#.W3wpt84zbIU

i nevjerojatne situacije kao, na primjer, u četvrtoj epizodi kada ptica uči svoga ljudskog prijatelja letjeti. Iz svake epizode može se nešto naučiti, a svaka nam epizoda pomaže i da bolje upoznamo glavnog lika. Neke likove koje upoznajemo na početku ponovno možemo vidjeti u sljedećim epizodama. Tako primjerice pticu iz *Izumitelja cipela* ponovno susrećemo u petoj epizodi kada profesor traži prijatelja Koka. Osnovna tema cijele serije je prijateljstvo. Ono se razvija u svim smjerovima. Na primjer, Baltazar u drugoj epizodi pomaže svome prijatelju stvarajući stroj za usisavanje magle, u četvrtoj epizodi čovjek i ptičica su siromašni, ali troše i posljednji novčić za zajedničko dobro, u devetoj epizodi Baltazar svima nudi formulu za odlazak u svijet iracionalnoga gdje se nemogući snovi mogu ostvariti. U šestoj epizodi, *Martin na vrhu*, tema je ravnodušnost jer Martina ignoriraju svi osim Baltazara, ali kada on nestane svi osjete njegovu odsutnost. Ova epizoda zapravo nema pravi sretan kraj jer se Martin povlači u prirodu i ondje u orlu pronalazi prijatelja. Kada ja u pitanju grafičko oblikovanje prije svega treba napomenuti da je upotrijebljena tehnika klasične animacije na foliji, odnosno da je film sastavljen od crteža. Stil je vrlo osebujan i svojstven cijeloj seriji o profesoru Baltazaru, a tomu treba dodati i hrvatsku prirodnu sklonost gegu¹⁰ koja prije svega pripada Zlatku Grgiću. Scenograf Zlatko Bourek oslanja se na detaljan i istodobno vrlo jasan prikaz. Koristi žive i snažne boje koje šire pozitivnu energiju. Njegov se scenarij kreće od scenografskih elemenata, koji su geometrijski određeni, do manje definiranih oblika koji se gube, kao da su nacrtani samo bojom. Upotrijebljeno je mnogo mašte, nema uvažavanja načela naturalizma niti fotografskog prenošenja stvarnosti, a sve to u ime stvaralačke slobode (slika 1, slika 2). (Scarpa, 2011.)

Slika 1. *Hanibalove Alpe*

Slika 2. *Maestro Koko*

¹⁰ U filmskim ili kazališnim komedijama (osobito burleskama i crtanom filmu) geg je duhovit iznenadan efekt i improvizacija, češće vizualna nego verbalna

5.1.1. Analiza pilot-epizode serije: *Izumitelj cipela*

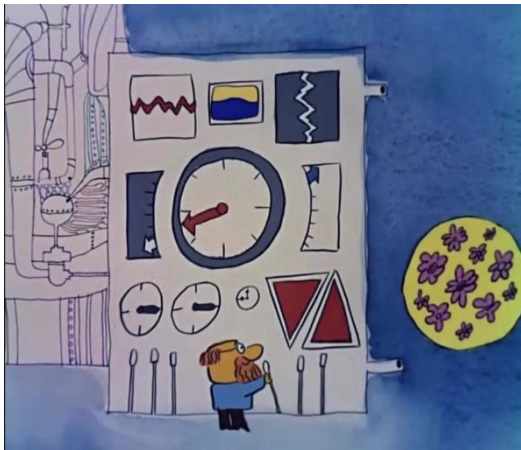
U prvoj epizodi serije autori su bili ponešto odvažniji jer nisu mogli predvidjeti da će ta epizoda postati pilot cijele serije. Taj se element može pripisati Zlatku Grgiću kojeg se s pravom smatra najboljim tvorcem gegova u Zagreb filmu. (Scarpa, 2011.) Epizoda započinje dolaskom deve, ali pripovjedačica zaključuje kako je priča o devi jako duga priča. Nastavlja priču o Dvostrukom Alfredu, ali odmah od nje odustaje te započinje treću priču o poznatom izumitelju profesoru Baltazaru. Prvo opažanje koje treba spomenuti odnosi se na lik profesora Baltazara. U ovoj epizodi Baltazar ima crvenkastu kosu i bradu (slika 3). Nakon toga ga u svim serijama koje slijede vidimo uvijek sijede brade, gotovo ćelavog. Nosi plavu košulju, dok se u ostalim epizodama pojavljuje u crnom sakou i zelenim hlačama (slika 4). U ovoj epizodi profesor Baltazar još uvijek je skiciran, a može se uočiti i naglašeniji nerazmjer između glave i ostatka tijela. Čarobni stroj pomoću kojeg rješava sve probleme je drukčije složen nego što je u epizodama koje su kasnije nastale (slika 5, slika 6). Baltazargrad se ne spominje ni u jednom trenutku, spominje se samo grad u kojemu poštar Florijan hoda čitav dan. U tome trenutku pozadina postaje karta grada Zagreba. Scenografija gotovo da i ne postoji. Likovi se kreću na neutralnoj pozadini, a često vidimo i scenografske elemente smještene u neodređen prostor. Uporaba boja i oblika nije toliko snažna i vješta kao u sljedećim nastavcima, ali je svakako već u ovoj prvoj epizodi osobita značajka. Glavna tema je prijateljstvo i solidarnost. Baltazar stvara čarobne cipele kako bi pomogao svojim prijateljima u svakodnevnom životu, ali zbog jednog pokusa koji je pošao po zlu, on je taj kojemu treba pomoć. Prijatelji ga nisu zaboravili te su mu pomagali i bili uz njega. Sve je vođeno poletom i živahnošću. Može se zaključiti kako je epizoda pobudila toliko zanimanje upravo zahvaljujući toj živahnosti i dosjetljivosti. (Scarpa, 2011.)

Slika 3.

Slika 4.

Slika 5. Stroj za izume u *Izumitelju cipela*

Slika 6. Stroj za izume u *Hanibalovim Alpama*

5.2. Druga serija

1971. godine Zagreb film uložio je sredstva u stvaranje druge serije. To je svakako bilo opravdano zbog mnogobrojne domaće i inozemne publike čija očekivanja nisu smjela biti iznevjerena. Snimljeno je trinaest novih epizoda, svaka od desetak minuta, a to su: *Alfred noćni čuvar*, *Bim Bam Bum*, *Čudotvorni kolač*, *Doktor za životinje*, *Duga profesora Baltazara*, *Figaro Hop*, *Krojač Silvestar*, *Ledeno vruće*, *Lutke bez kose*, *Oblačna priča*, *Problem nespretnosti*, *Zvonko sa zvonika* te *Najveći snjegović*. Članovi tima uglavnom su ostali isti pa je tako Zlatko Bourek ponovno scenograf serije, Tomica Simović skladatelj, a Zlatko Grgić, Ante Zaninović te Boris Kolar scenaristi, redatelji, crtači i animatori. U ovoj je seriji prikaz glavnog lika ponešto drugačiji te možemo reći kako Baltazar gubi glavnu ulogu. Često je rubna figura jer su epizode uglavnom usredotočene na stanovnike Baltazargrada i tek se na kraju pribjegava njegovoj mudrosti. Tako primjerice u *Hanibalovim Alpama* (druga epizoda prve serije) Baltazar sudjeluje u priči od početka do kraja, dok je u *Alfredu noćnom čuvaru* (prva epizoda druge serije) Alfred glavni lik, a uloga Baltazara je ograničena na pomoć u teškom trenutku. Upoznajemo i novog Baltazara, Baltazara koji nije uvijek nepogrješiv kao što se može vidjeti u petoj epizodi (*Duga profesora Baltazara*) kada doživljava neuspjeh. U prvoj seriji on uvijek izlazi kao pobjednik, međutim, u drugoj seriji uočavaju se nijanse. U osmoj epizodi, *Ledeno vruće*, upoznajemo i njegove stare prijatelje te njihove bezbrižne igre, dok u sedmoj epizodi, *Krojač Silvestar*, sudjelujemo u djeliću njegove svakodnevice gdje otkrivamo kako tajna njegove mudrosti leži u dva jaja što ih pojede za doručak. Deveta epizoda, *Lutke bez kose*, pruža nam informacije o stanovnicima Baltazargrada. Oni su sretni jer su imali sretno djetinjstvo u kojem su razvili snažno

zanimanje za lutke, a ta je njihova strast kasnije postala konstruktivna. Počeli su ih proizvoditi na taj način podigli razinu lokalnog obrtništva. Prvi put susrećemo vanzemaljce koji su, suprotno očekivanjima, smiješni i simpatični. Baltazar i njima stavlja svoje znanje na raspolaganje zbog čega su mu oni zahvalni. Poruka je jasna, prijatelj nam može biti svatko, neovisno o tome koliko se razlikuje od nas. U trećoj se epizodi (*Čudotvorni kolač*) prvi put pojavljuju i osobe koje možemo okarakterizirati kao zle, a to su razbojnici. Bezazleni su i sve što čine, čine kako bi se zabavili. Uznemiruju stanovnike Baltazargrada svojim psinama, ali na šaljiv, a ne na nasilan način. Profesor Baltazar kao i uvijek ima rješenje, a to je torta ljubaznosti. Nakon što ju pojedu, razbojnici osjećaju stid te na kraju nadoknade počinjenu štetu. Možemo reći kako autori ovdje dobro vladaju sadržajem kojim se bave te se hvataju u koštac i sa složenim temama na način da one djeci nisu neugodne. Kao i u prethodnoj seriji, epizode su poučne i zabavne, uvijek je prisutna snažna poruka, a sadržaj je također namijenjen djeci od četiri do devet godina. Likovi, grafika i animacija podudaraju se s onima u prvoj seriji, ali su ipak naglašeniji. Likovi su nerealistički oblikovani, a ponovno imamo i nerazmjer između glave i tijela. Boje su živie, a to se najprije uočava na scenografiji. Njeni elementi su većinom skicirani, ali i kada su oblikovani nisu realistični. Likova je mnoštvo, a mnogobrojne su i poveznice među epizodama kako bi se naglasio kontinuitet. Tako primjerice iznova susrećemo pticu iz prve epizode prve serije te čovjeka koji podsjeća na stanovnika planina iz druge epizode, *Hanibalove Alpe*. Mašta crtača očituje se kroz strojeve kojima se služi Baltazar, primjerice svemirski brod je u obliku stroja za pranje rublja s propelerom, dok stroj za izume, osim mehanizama i zupčanika, ima i kišobran. (Scarpa, 2011.)

5.2.1. Analiza pete epizode druge serije: *Duga profesora Baltazara*

Epizoda započinje upoznavanjem gledatelja sa siromašnim krojačem Vilimom koji izrađuje haljine za lutke. U gradu se tada priređuje natjecanje u ljepoti. Izumi su različiti, svaki oduševljava na svoj način. Profesor Baltazar također sudjeluje izumom posebnog stroja koji može proizvesti dugu. Njegov izum donosi mu pobjedu, ali uskoro postaje i njegova propast. Zbog kiše koja je iznenada počela padati, duga se otopila te ostavila mrlje od boje po cijelome gradu. Ovo je prva epizoda u kojoj profesor Baltazar doživljava neuspjeh i to pred svima koji su mu klicali. Baltazar se stidio što u svojim proračunima za dugu nije predvidio kišu. Zbog svog neuspjeha bio je neizmjereno tužan (slika 7). To je važan trenutak, ali završetak je još važniji. Baltazar na kraju popravljja stroj i pretvara ga u uređaj koji proizvodi

tkaninu duginih boja. Stroj poklanja krojaču Vilimu, svom nesretnom prijatelju koji zahvaljujući tome postaje slavan. Ovdje dolazimo do zaključka kako je Baltazar umjetnik i to vrlo poseban, ali ono što je još važnije jest činjenica da on ne stvara sa željom da se okoristi. Njegova znanost-umjetnost dobiva vrijednost u trenutku kada posluži dobroj svrsi. To je razlog zbog kojeg je pobjeda na natjecanju tako kratkotrajna. Tek kada je stroj prenamijenjen u nešto društveno korisno, Baltazar postiže svoj uobičajeni uspjeh. Epizoda je vrlo poučna i zabavna. Likovi su nerealistični i ima ih mnogo. Boje su vrlo žive i uklopljene u dobro oblikovanu scenografiju. Uočavamo i da se ne pridaje pozornost približavanju i slaganju jednakih boja i tonaliteta pa se tako, primjerice, na sivoj podlozi pojavljuje lik odjeven u sivi kaputić sa sivom kapom i tamnosivim hlačama (slika 8). (Scarpa, 2011.)

Slika 7. Duga profesora Baltazara

Slika 8. Duga profesora Baltazara

5.3. Treća serija

Nakon što su prikazane prve dvije serije, Baltazar je postao najpoznatiji profesor na svijetu. Nekoliko epizoda iz tih serija osvojilo je nagrade na festivalima: 1972. *Oblachna priča* u Barceloni, a 1977. u Odenseu *Hanibalove Alpe* te *Martin na vrhu*. Posljedica toga bila je realizacija nove, odnosno treće serije 1977. godine. Kao i u prve dvije serije, epizoda je trinaest: *Amadeusove uši*, *Drama oko cvijeća*, *Gusarski problem*, *Lavlje nevolje*, *Maxol*, *Neman Fu-Fu*, *Oblachno sa svađavinama*, *Pepino Cicerone*, *Pingvin Čarli*, *Stonožica Bosica*, *Svirka za Mirka*, *Vatrogasna priča* i *Veseli most*. Svaka epizoda traje oko deset minuta. I u ovoj su seriji članovi tima uglavnom isti. S druge strane, uvedeno je mnogo novosti u samu seriju jer je rizik od ponavljanja ipak bio velik. Teme su uglavnom ostale nepromijenjene, ali se interveniralo u bojama. Scenografije su osmišljene na malo drugačiji način. Uočavamo i da

se logo Zagreb filma promijenio (slika 9, slika 10.). Na početku je svake epizode prikaz Baltazargrada kroz koji se, zumiranjem, ulazi u sam događaj (slika 11, slika 12). Scenografski elementi su definirani, posebno kad je o konturama riječ.

Slika 9. *Duga profesora Baltazara*

Slika 10. *Svirka za Mirka*

Slika 11. *Alfred noćni čuvar*

Slika 12. *Svirka za Mirka*

U prethodnoj seriji bilo je prisutno nekoliko rituala koji su se na isti način ponavljali. Primjerice, Baltazarovo razmišljanje kako da riješi problem i pokušaj rješavanja tog problema uz pomoć stroja za izume. U prethodnoj seriji Baltazar je na žutoj podlozi i između dviju kazališnih kulisa označenih crvenim zastorom hodao s lijeva na desno (slika 13). U ovoj je seriji boja zastora promijenjena i kromatski privlačnija (slika 14). U trenutku kada Baltazar pokreće stroj prikazan je u prednjem planu, okrenut prema gledateljima dok je u prošloj seriji uvijek bio okrenut leđima. Sve je popraćeno trijumfalnom glazbom, ali nedostaje onaj tradicionalni lajtmotiv koji je bio podloga cijeloj toj radnji u prethodnim serijama. Stroj je također drugačiji, nije više jednostavan i na brzinu skiciran (slika 15). Sada je jasnije definiran, tehnološki savršeniji i privlačniji, a kada se pokrene dolazi do prave eksplozije boja (slika 16). Međutim, u usporedbi s prethodnim serijama, ovdje se u manjoj mjeri koriste žive

boje. Serija je pomalo konvencionalna, ali nisu dokinuti izvorni trenuci živahnosti. U pričama se ništa ne mijenja, ponovno je početni *status quo* poremećen da bi na kraju došlo do raspleta i sretnog završetka. Međutim, ne može se reći da su sve epizode iste, način na koji se dolazi do sretnog završetka je uvijek drukčiji i nepredvidljiv zbog ironičnih rješenja i maštovitih izuma. Jedna od novosti je i uvođenje mikrosekvence na kraju svake epizode kada vidimo likove koje ćemo susresti tijekom ovih trinaest nastavaka gdje jedan po jedan liježu na počinak u svoje krevete. Rezultat je pomalo monoton i predugačak. Nedostaje i geg što se vjerojatno može pripisati izostanku Zlatka Grgića. Način izlaganja tema ostao je besprijekeoran. U trećoj epizodi, *Gusarski problem*, imamo jasan poziv na nenasilje, u četvrtom nastavku, *Lavlje nevolje*, shvaćamo Baltazarovu istinsku skromnost, dok se u sedmoj epizodi, *Oblačno sa svađavinama*, prvi put prikazuje tema nesloge. Ova serija ima i pozitivnih i negativnih strana. Pozitivno je to što su iskristalizirana neka rješenja vezana uz boju, crtež i brigu za detalje jer se gledatelj sada ne dosađuje gledajući stalno isto. Negativan je nedostatak ironije i jednostavnih gegova. U drugi plan je pala živahnost. Primjer toga je završni lajtmotiv kreveta koji je besprijekeoran, ali dosadan. (Scarpa, 2011.)

Slika 13. *Duga profesora Baltazara*

Slika 14. *Svirka za Mirka*

Slika 15. *Duga profesora Baltazara*

Slika 16. *Svirka za Mirka*

5.3.1. Analiza jedanaeste epizode treće serije: *Svirka za Mirka*

Ova epizoda, kao i ostale, započinje prikazom Baltazargrada u kojemu se sada uočava puno više detalja. Najprije upoznajemo Mirka, najpopularnijeg čuvara reda u gradu. Hrabar i požrtvovan Mirko danonoćno bdije nad gradom. Savjestan je i ljubazan, brz i snažan. Svoje slobodne dane provodi izvan grada sa svojim prijateljem Ferdinandom. Ferdinand od prutova izrađuje svirale čarobnog zvuka i Mirko jedva čeka da s njim zasvira u duetu. Jednoga dana Mirka su pozvali da bude sudac na natjecanju za najukusniji kolač. Budući da nije mogao odlučiti kojem kolaču da dodijeli nagradu, Mirko ih je sve probao nekoliko puta. Bio je neodlučan te je na kraju pojeo sve kolače kako bi bio siguran, ali ni tada nije znao. Teška srca i još teža trbuha „odgegao“ je kući. Idućeg jutra ustanovio je da se udebljao. Šef mu je naredio da se prihvati sporta kako bi smršavio, ali ni to nije pomoglo. Bivao je sve deblji te više nije mogao uhvatiti lopova. Zbog toga biva otpušten. Mirko je tugovao, nije mogao otići ni do prijatelja Ferdinanda jer je bio pretežak za bicikl. Takvog očajnog zatekao ga je profesor Baltazar i smjesta mu pokušao pomoći. Baltazar je tada izumio *menosiped* – pola snažno vozilo slično biciklu, a pola glazbeni instrument. Glazba koju je *menosiped* stvarao dok ga je Mirko vozio bila je poticajna pa je tako Mirko stigao do svoga prijatelja Ferdinanda. Budući da je prešao dug put do svoga prijatelja, ali i svirao zajedno s Ferdinandom vozeći *menosiped*, Mirko je smršavio. Zanimljiva je u ovoj epizodi činjenica kako je Baltazar mogao izumiti tablete kojima bi riješio problem, ali njihovo korištenje nije zdravo. Tako je odluka pala na tjelovježbu. Ovdje se radi o jednoj jednostavnoj dosjetki koja ima neupitnu odgojnu vrijednost. Kao i u svim epizodama treće serije, i ovdje imamo mikrosekvencu na kraju kada likovi liježu u krevete. Scenografija je detaljnija, konture dolaze do izražaja. Kao što je ranije navedeno, stroj je drukčiji nego što je bio u prvoj i drugoj seriji, detaljniji je, a kada ga Baltazar pokrene uočavamo mnoštvo različitih boja. Sve je popraćenom novom trijumfalnom glazbom. Baltazar nije glavni lik, nego se pojavljuje samo u trenutku kada Mirko treba pomoć, rješava problem svojim izumom te se više ni jednom ne pojavljuje. U ovoj seriji likovima je smanjen nerazmjer između glave i tijela.

5.4. Četvrta serija

U koprodukciji s Windrose Film und Fernsehproduktion iz Hamburga, Zagreb film je između 1977. i 1978. realizirao novu seriju. U ovoj seriji došlo je do mnogih promjena. Prije

svega kreativni tim je izmijenjen. Glazbu su, uz Tomicu Simovića, skladali Hermann i Heinz. Zlatko Grgić ponovno se pojavljuje kao umjetnički direktor i scenarist. Zlatka Boureka zamjenjuje scenograf prve epizode prve serije Branko Varadin. Antu Zaninovića i Borisa Kolara zamjenjuju Pavao Štalter, Milan Blažeković i Zdenko Gašparović koji će se s Grgićem izmjenjivati u ulozi redatelja i glavnog crtača. U seriji je malo ostalo od staroga profesora. Uobičajena struktura je također promijenjena pa sada, umjesto trinaest desetominutnih, ova serija ima dvadeset petominutnih epizoda: *Balthazarova ljubav*, *Balthazarov sat*, *Duhovita priča*, *Dva cilindra*, *Hik*, *Izgubljeni zec*, *Igrati se lovice*, *Klaun Daniel*, *Obučar Kroko*, *Operna zvijezda*, *Pingvin Axel*, *Posao je posao*, *Ptica*, *Sportski život*, *Šampion*, *Ulični svirači*, *Veliko hrkanje*, *Violeta i Franc*, *Vjetrenjača* i *Zrak*. Novost je što više ne čujemo glas komentatora, nego samo glazbu koja komentira priču. Početni znak i crtež se mijenjaju. Scenografije su skicirane akvarelom te crtežom na papiru, precizno su označene, ali gotovo u potpunosti nestaju eksperimentalne upotrebe boje. Primjer je kuća profesora Baltazara koja je sada osmišljena na tradicionalan način (slika 18), dok je prije uvijek bila drukčija i obojena (slika 17). U potpunosti se napuštaju poznati oblici pa tako, primjerice, Baltazar više ne sjedi u udobnom naslonjaču dvostruko većem od njega (slika 19), nego na stolici koja je prilagođena njegovoj stvarnoj veličini (slika 20).

Slika 17. *Maxol*

Slika 18. *Zrak*

Slika 19. *Martin na vrhu*

Slika 20. *Zrak*

Kod likova više nema nerazmjera između glave i tijela. Stroja za izume više nema, sada profesor Baltazar uz sebe uvijek ima epruvetu s čarobnim kapima. Na samome početku svake epizode predstavljaju se naizmjenice imena scenarista u kutu školske ploče, a imena umjetničkog direktora, redatelja i crtača svake od epizoda pojavljuju se u dvjema susjednim bočicama koje su dio neobičnog znanstvenog instrumentarija. Početni prizor Baltazargrada nestaje. U prvoj epizodi, *Balthazarova ljubav*, profesor se prvi put zaljubljuje. Na kraju priče, ona se udaje za drugog muškarca, ali Baltazar, zadovoljivši se jednim poljupcem, smišlja otmjeni automobil kao dar mladencima. Ni sada nije iznevjerio svoju narav, odnosno nije se naljutio. Cijeloj seriji vraćena je ironija i svježina povratkom Zlatka Grgića. Jednostavne dosjetke i dinamika dovoljni su da bi nastavci bili zanimljivi, a kraće trajanje, ritam i glazba čine spoj koji gledatelja zadržava pred ekranom. Odgojne su teme i dalje najvažnije. Primjer je osma epizoda, *Klaun Daniel*, gdje se dva lika koja udahnjuju život klaunu obogaćuju. Do njihove propasti dolazi kada se počnu svađati zbog novca. Baltazar ih udružuje te sve vraća u početno stanje. Poruka je da novac nije najvažniji, a zbog njega možeš izgubiti i ono najdragocjenije. Slično je i u dvanaestome nastavku, *Posao je posao*, kada se prosjak obogati nakon čega je pod stresom i tužan. U novoj seriji dolazi i do igre vraćanja na različite epizode, odnosno osobe koje susrećemo na početku nalazimo i u sljedećim nastavcima, često kao glavne likove. Ponekad su ta vraćanja kronološki netočna pa tako u prvim epizodama susrećemo poštara s nogom u gipsu, a tek kasnije, u priči posvećenoj njemu, saznajemo što mu se dogodilo. Treba napomenuti kako to ipak ne zbunjuje gledatelja. Prisutnost profesora Baltazara često je suvišna jer on ne utječe uvijek na tijek priče niti se upliće. Međutim, njegova odlučujuća uloga ipak je nužna. (Scarpa, 2011.)

5.4.1. Analiza posljednje epizode četvrte serije: *Zrak*

Posljednja epizoda ove četvrte serije vrlo je zanimljiva i važna zbog svoga sadržaja. Prije svega, u ovoj epizodi izostaje sretan završetak iz razloga što se u pamćenje gledatelja želi utisnuti stroga opomena. Epizoda započinje prikazom čudovišta (slika 21). Ne radi se ovdje o bezazlenom čudovištu kakvo smo mogli prethodno upoznati. Ovo čudovište je opasno i destruktivno, ali i stvarno i aktualno: antropomorfizacija smoga. U ovakvim okolnostima Baltazar je prijeko potreban. Kako bi spriječio širenje zagađenja, on smišlja uređaj koji ispušta miris cvijeća. Taj se pronalazak pokazuje djelotvornim i dobro prihvaćenim pa se odluči proizvoditi ga u većim količinama. Tako dolazi do velike proizvodnje koja zahtjeva

više rada u tvornicama. Više rada u tvornicama dovodi do veće stope onečišćenja. U posljednjoj sceni smrtonosno stvorenje izlazi iz dimnjaka (slika 22), širi se te ponovno preuzima vlast nad gradom, stvarajući začarani krug iz kojeg se teško može izaći. Dakle, nema sretnog završetka. Završetak je pomalo zabrinjavajući jer ocrtava problem koji je i danas aktualan. Ovakav završetak serije nije neobičan jer se ovdje nalazi zbroj svih poruka s kojima smo se dosad susreli. U Baltazarovu svijetu lijepo je živjeti, ali u određenom se trenutku treba suočiti sa stvarnošću. Veliki profesor Baltazar može utjecati na stvarnost samo do određene mjere. Njegovi ispušni uređaji su od male koristi. Ono što je važno jest utjecati na osjećaj odgovornosti svakog čovjeka. Na taj način može se održati vrsta i spasiti priroda, od koje se sve kreće i kojoj sve teži. To je prava poruka svih četiriju serija. (Scarpa, 2011.)

Slika 21.

Slika 22.

5.5. Novi Baltazari

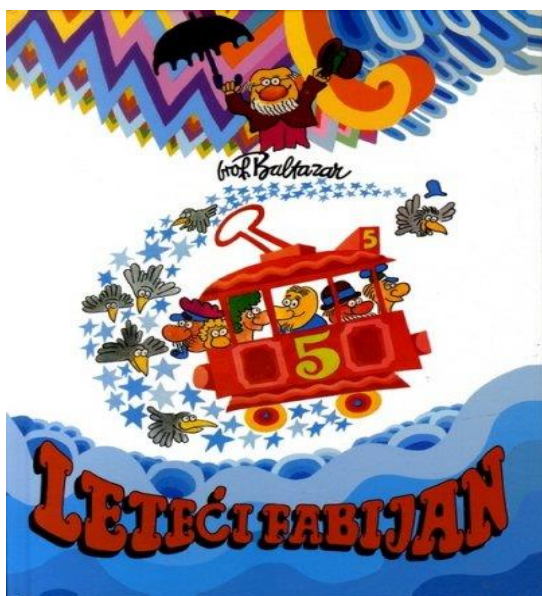
30. studenoga 2005. godine Zagreb film premijerno je u zagrebačkoj *Kinoteci* prikazao četiri nove epizode crtanih filmova o svjetski poznatome profesoru Baltazaru: *Robot Spirit*, *Mali problem*, *Kaktus Hombre* i *Sveopća praznina*. Svaka od ovih epizoda traje desetak minuta. Tamo gdje su 25 godina ranije stali Zlatko Grgić, Boris Kolar i Ante Zaninović nastavio je Marijan Lončar. Autor novih epizoda ostao je vjeran starom konceptu po kojem profesor Baltazar pomaže svojim sugrađanima na maštovit način pomoću stroja za izume.¹¹ Zadržana je dvodimenzionalnost likova u animaciji. Dizajn Baltazargrada je izmijenjen te je sada postao moderni grad 21. stoljeća, a jedna od najuočljivijih promjena je smanjenje veličine stroja kojim Baltazar ostvaruje svoje izume.¹²

¹¹ Nove epizode 'Profesora Baltazara'. Pribavljeno 27.8.2018., sa <https://www.culturenet.hr/default.aspx?id=8410>

¹² Novo stoljeće Zagreb filma. Pribavljeno 28.8.2018., sa <http://www.matica.hr/vijenac/306/Novo%20stolje%C4%87e%20Zagreb%20filma/>

6. PROFESOR BALTAZAR – NAJVEĆI HRVATSKI BRAND

Serijsa o profesoru Baltazaru danas je jedna od najpoznatijih hrvatskih animiranih serija. Prikazivala se diljem svijeta te je tako ovaj profesor stekao brojne obožavatelje i postao, uz Gričku vješticu i Mariju Jurić Zagorku, najveći hrvatski brand i hrvatski kulturni proizvod, a žele ga sačuvati i kao kulturno nasljeđe Hrvatske. Postoji Udruga Profesor Baltazar koja je osnovana radi poticanja razvoja kreativnosti, znanja i inovativnosti kod djece i mladih te kod učenika studenata i mladih znanstvenika. Ova udruga želi zajedno s javnim i privatnim sektorom potaknuti partnerstvo u različitim projektima koji su društveno korisni za djecu i mladež. Jedna od glavnih aktivnosti je i promidžba pozitivnih vrijednosti koje predstavlja lik profesora Baltazara. Udruga služi i kao platforma za okupljanje pozitivnih snaga u društvu s ciljem stvaranja ozračja opće društvene odgovornosti, opredjeljenja za održivi razvoj i odgoj djece u skladu s pozitivnim vrednotama poštenja, povjerenja i ljubavi te vrednovanje truda i znanja, odnosno onih vrijednosti koje promiče Profesor Baltazar kao društveno odgovorni brand.¹³ Sva izvanfilmska prava na uporabu lika kultnog zagrebačkog crtanog profesora drži tvrtka Ultra link. Otkupila je prava na proizvodnju i distribuciju robe pod robnom markom profesor Baltazar te je stajala iza projekta velikog Baltazarovog povratka. Taj povratak odnosio se na proizvode koji su se mogli naći u trgovinama. Jedan od najtraženijih proizvoda bile su slikovnice o profesoru Baltazaru (slika 23, slika 24).

Slika 23. Slikovnica *Leteći Fabijan*

Slika 24. Slikovnica *Maestro Koko*

¹³ Udruga Profesor Baltazar. Pribavljeno 28.8.2018., sa <http://www.dobribuvljak.com/udruga/udruga-profesor-baltazar/>

Naime, riječ je o šest slikovnica koje su četvorica autora (Bourek, Grgić, Kolar, Zaninović) napravili 1972. godine. Osim toliko traženih slikovnica, u trgovinama te na ekskluzivnim prodajnim mjestima prodavala se ograničena serija igračaka i poklona s likom Baltazara kao što su plišane igračke (slika 25), kasice, privjesci za ključeve, šalice, majice, papuče, torbe, torbe-aktovke, magneti, rokovnici, pernice, plitki tanjuri (slika 26), termošalice, podbradnjak (slika 27), čarape, slagalice, pokrivači te dječji kišobrani (slika 28). Dio prihoda od njihove prodaje bio je namijenjen stipendiranju djece i mladih putem Zaklade Profesor Baltazar.

Slika 25. Plišana igračka

Slika 26. Plitki tanjur

Slika 27. Podbradnjak

Slika 28. Dječji kišobran

Likom se profesora Baltazara neko vrijeme na internetskim stranicama koristilo i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, nudeći posjetiteljima informativnu rubriku *Pitajte prof. Baltazara*. Danas se koristi CARNetov video portal Baltazar koji sadrži cjelokupni pedagoško obrazovni program Zagreb filma. Potencijal ovog dobroćudnog profesora prepoznali su i u teatru pa se tako posljednjih godina u Hrvatskoj i u svijetu, čak i u Sibiru, izvodi uspješna predstava *Profesor Baltazar* u izvedbi ekipe zagrebačkog Kazališta *Tvornica lutaka* i Scene Gorica. Kao ulična atrakcija na radost domaćih i stranih gostiju, na jednoj od proteklih manifestacija Advent u Zagrebu postavljen je 6 metara visok profesor Baltazar (slika 29), a svoj je novi dom pronašao i u ožujku 2015. kada je u Klinici za dječje bolesti Zagreb predstavljena prva ambulanta Profesora Baltazara (slika 30).¹⁴

Slika 29. Statua profesora Baltazara

Slika 30. Klinika za dječje bolesti

Na inicijativu Zagreb filma 2009. Profesor Baltazar vratio se na male ekrane. U Zagrebu je tada održan *Baltazardan*. Samo za tu priliku Trg bana Jelačića bio je ukrašen kao Baltazargrad, a tramvaj s motivima Baltazargrada provozao je putnike (slika 31). Povodom 82. obljetnice rođenja Zlatka Grgića naslovnicu najveće tražilice na svijetu Google krasila je kratka animacija poznatog profesora (slika 32). Uoči 50. obljetnice nastanka animiranog serijala Profesor Baltazar, Hrvatska pošta pustila je u optjecaj prigodnu poštansku marku. Markica s motivom profesora Baltazara tiskana je u višebojnom ofstenom tisku. Naklada poštanske marke iznosila je 100.000 primjereaka, a izdana je u arčiću od osam maraka i s

¹⁴ I danas bi nas Profesor Baltazar mogao učiti o životu. Pribavljeno 28.8.2018., sa <https://www.vecernji.hr/kultura/i-danas-bi-nas-profesor-baltazar-mogao-uciti-o-zivotu-1250223>

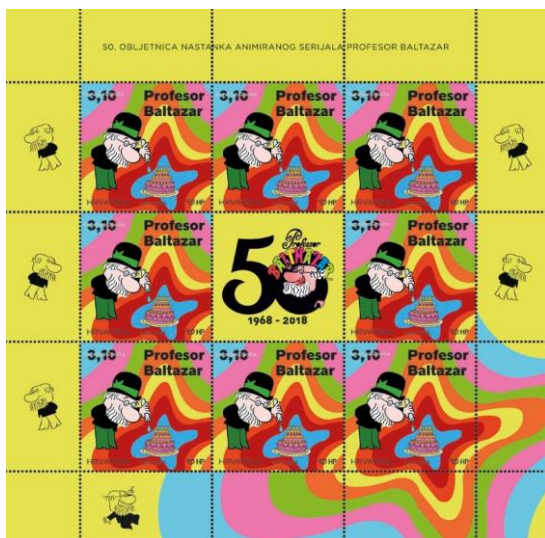
jednim privjeskom (slika 33). Prvog dana izdana je i prigodna omotnica.¹⁵ U sklopu obljetnice ovaj omiljeni profesor dobio je i svoj nakit (slika 34), odnosno poslužio je kao inspiracija vrijednim umjetnicima zagrebačke autorske radionice Lapidarium. Kolekcija vjerno prikazuje Baltazara u prepoznatljivim zelenim hlačama i crnom sakou, s bradom i šeširom, a u ponudi je i verzija s epruvetom u ruci. Osim profesora, u kolekciji se nalaze i neki od likova slavne serije.¹⁶

Slika 31. Tramvaj s motivima Baltazargrada

Slika 32. Google tražilica

Slika 33. Poštanske marke

Slika 34. Privjesak

¹⁵ Prigodna poštanska marka „50. obljetnica nastanka animiranog serijala Profesor Baltazar“. Pribavljeno 28.8.2018., sa <https://www.posta.hr/prigodna-postanska-marka-50-obljetnica-nastanka-animiranog-serijala-profesor-baltazar/7424>

¹⁶ *CARTOON_life // dragi BALTHAZARE, sretan ti 50. rođendan!* Pribavljeno 28.8.2018., sa <https://www.itgirl.hr/newsflash/trend-and-glow/10658-cartoon-life-dragi-baltazare-sretan-ti-50-rodendan>

7. EMPIRIJSKI DIO

7.1. Metodologija istraživanja

7.1.1. Cilj istraživanja

Cilj je ovog istraživanja utvrditi jesu li učenici mlađe školske dobi upoznati s likom profesora Baltazara, obrađuju li filmove o profesoru Baltazaru na nastavi medijske kulture, gledaju li filmove o profesoru Baltazaru u svoje slobodno vrijeme te kakvi su njihovi osobni dojmovi o filmovima koje su gledali.

7.1.2. Pretpostavka istraživanja

Očekivano je da će rezultati istraživanja pokazati kako se većina učenika mlađe školske dobi susrela s likom profesora Baltazara, kako je većina učenika barem jednom u školi gledala film o profesoru Baltazaru te kako su o filmu razgovarali sa svojom učiteljicom. Također, očekuje se da je većina učenika gledala filmove o profesoru Baltazaru u svoje slobodno vrijeme te kako su njihovi dojmovi o ovim filmovima pozitivni.

7.1.3. Zadaci istraživanja

Zadaci ovog istraživanja su: kreirati instrument za provedbu istraživanja, istražiti iskustva i doživljaje učenika u svezi s gledanjem filmova o profesoru Baltazaru te provedba ankete među učenicima.

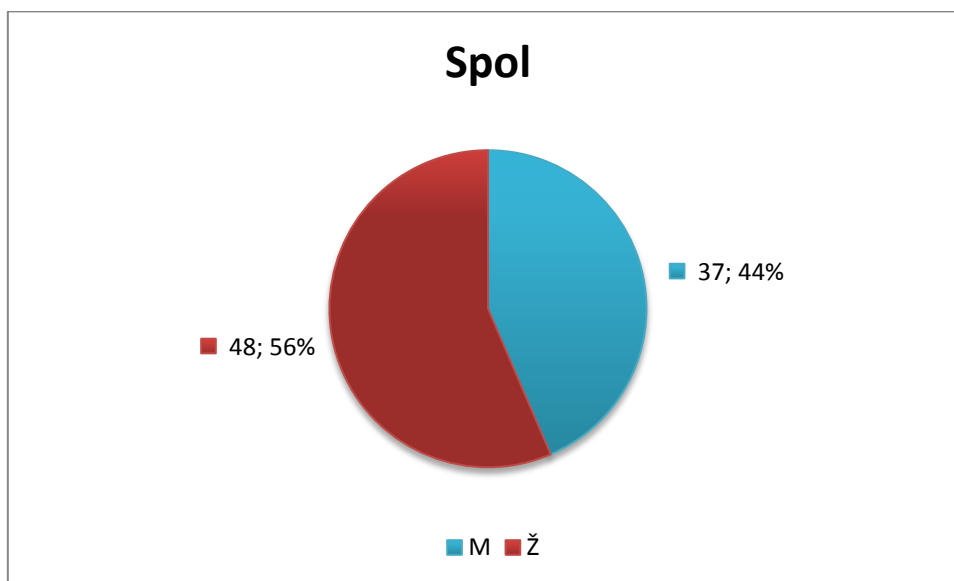
7.1.4. Postupak, uzorak i instrument istraživanja

Temeljni je postupak ovog istraživanja anketiranje, a instrument prikupljanja podataka je anketa. U anketi se nalaze pitanja o poznavanju lika profesora Baltazara, o gledanju filmova o profesoru Baltazaru, o njihovim iskustvima u školi te o njihovim osobnim dojmovima. Anketa sadrži ukupno devet pitanja, ali odgovor na prvo pitanje uvjetuje nastavak ispunjavanja

ankete. Prije samog istraživanja zatraženo je odobrenje škole. Istraživanje je provedeno 7. lipnja 2018. godine u OŠ Dore Pejačević Našice među učenicima prvog, drugog, trećeg i četvrtog razreda. U istraživanju je ukupno sudjelovalo 85 učenika. Prema trajanju, istraživanje je transversalno jer se istražuje presjek pojave u određenom trenutku. Prema mjestu provođenja, ovo istraživanje je empirijsko jer se temelji na prikupljanju i tumačenju podataka iz stvarnosti.

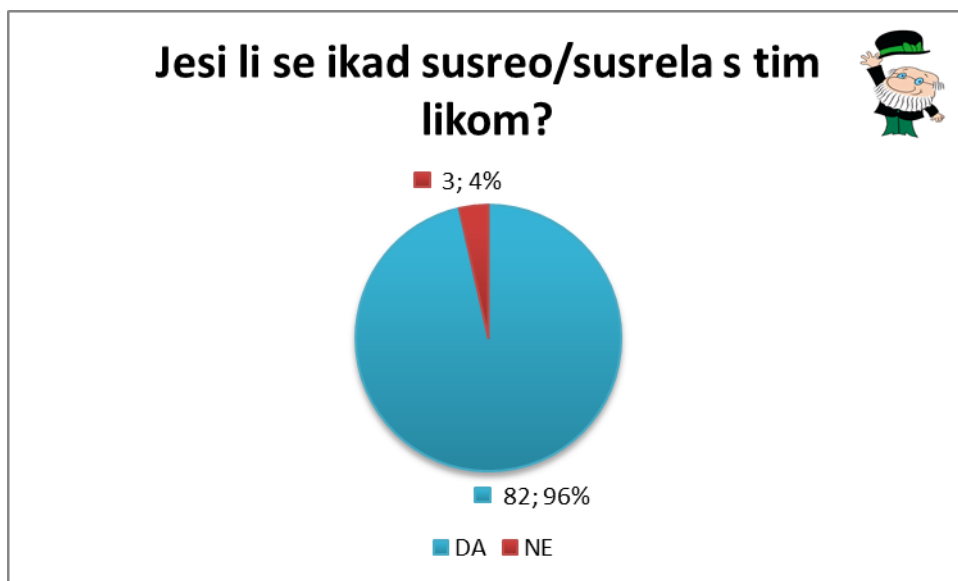
7.2. Rezultati istraživanja

Anketa je provedena među učenicima prvog, drugog, trećeg i četvrtog razreda OŠ Dore Pejačević Našice. Sudjelovalo je ukupno 85 učenika od čega je 56% učenica i 44% učenika kao što se vidi iza grafa 1.

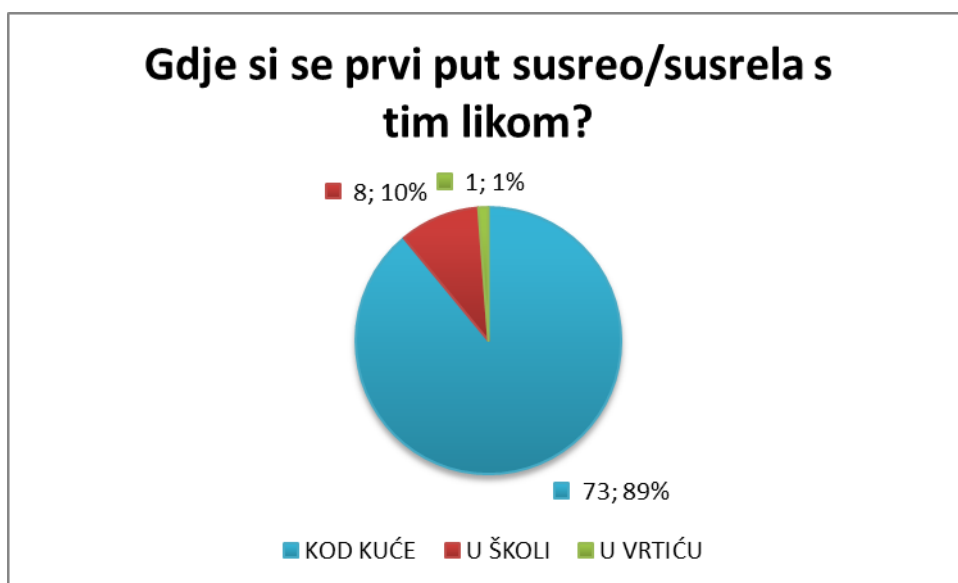
Graf 1. Spol ispitanika

Uz prvo pitanje u anketi nalazila se sličica s likom profesora Baltazara, a pitanje je glasil: *Jesi li se ikada susreo/susrela s tim likom?* Iz grafa 2 vidljivo je da se 96% ispitanika susrelo s likom profesora Baltazara, dok njih 4% nikada nije. Budući da se troje učenika nikada nije susrelo s likom Baltazara, za njih je ispunjavanje ankete završilo jer se sljedeća pitanja vežu uz iskustva s filmovima o profesoru Baltazaru. Ukupan broj ispitanika je tako u sljedećim pitanjima reduciran na 82.

Graf 2. Odgovor ispitanika na 1. pitanje ankete

Drugo pitanje u anketi glasillo je: *Gdje si se prvi put susreo/susrela s tim likom?* Najviše ispitanika, njih 89%, odgovorilo je da se prvi put s Baltazarom susrelo kod kuće. Njih 10% prvi put se susrelo u školi, dok se 1% ispitanika susrelo u vrtiću što je vidljivo iz grafa 3.

Graf 3. Odgovor ispitanika na 2. pitanje ankete

Treće pitanje u anketi odnosilo se na Baltazarovo ime. Iz grafa 4 vidljivo je da većina učenika, njih 94%, zna njegovo ime, dok njih 6% ne zna. Uz ovo se pitanje u anketi nalazila

prazna crta na koju su učenici trebali upisati Baltazarovo ime. Svi učenici koji su tvrdili da znaju Baltazarovo ime to su i dokazali jer su ga točno imenovali.

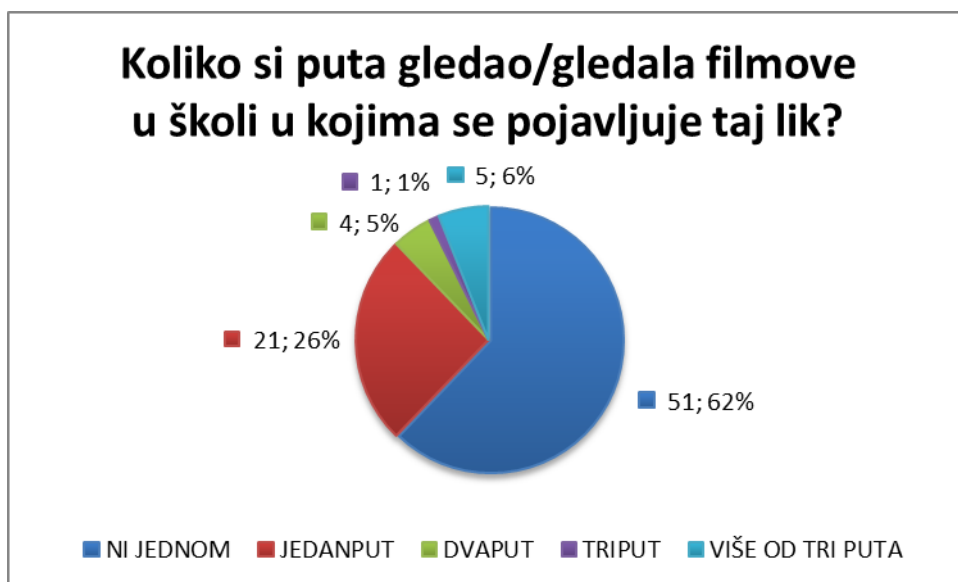
Graf 4. Odgovor ispitanika na 3. pitanje ankete

Četvrto pitanje u anketi glasilo je: *Jesi li ikada u školi gledao/gledala filmove u kojima se pojavljuje taj lik?* Njih 60% izjavilo je da u školi nisu gledali film o profesoru Baltazaru, dok je njih 40% izjavilo da jesu što je vidljivo u grafu 5.

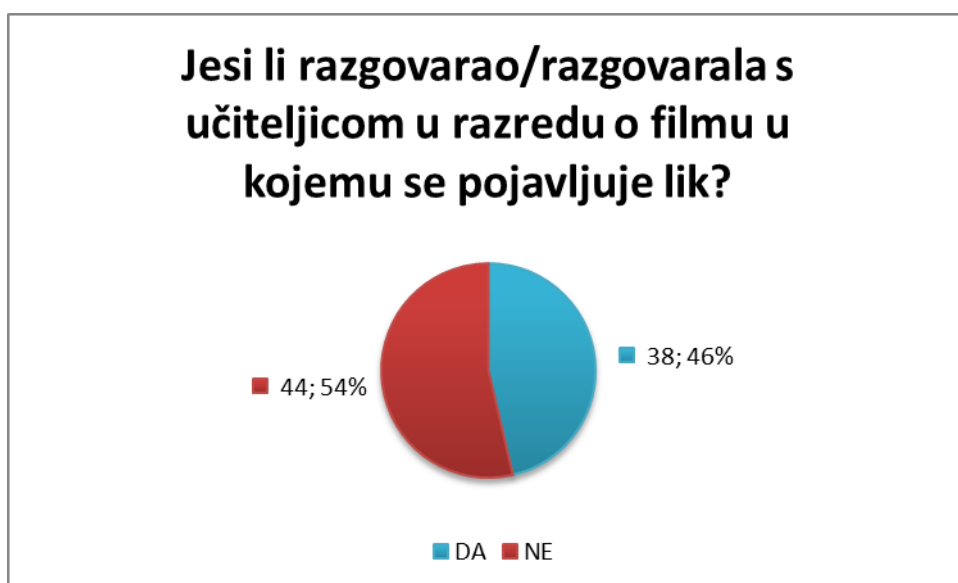
Graf 5. Odgovor ispitanika na 4. pitanje ankete

Peto pitanje u anketi glasilo je: *Koliko si puta gledao/gledala filmove u školi u kojima se pojavljuje taj lik?* Velik broj učenika odgovorio je da ni jednom nisu gledali film u školi, njih 62%. Film je jedanput gledalo 26% učenika, dvaput 5% učenika, triput 1% učenika, a 6% učenika izjavilo je da je film o profesoru Baltazaru gledalo više od tri puta što je vidljivo iz grafa 6.

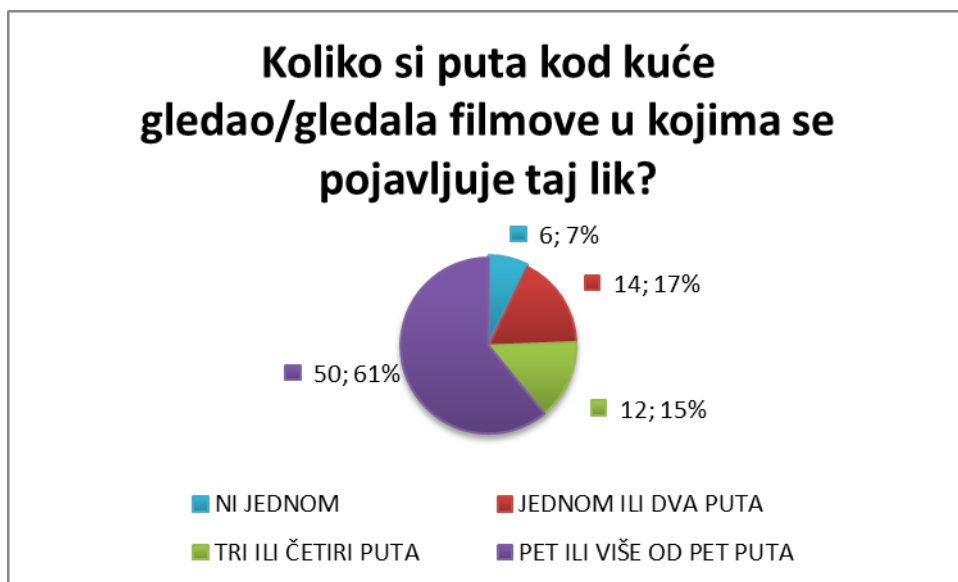
Graf 6. Odgovor ispitanika na 5. pitanje ankete

Šesto pitanje u anketi odnosilo se na razgovor o filmu s učiteljicom. Iz grafa 7 vidljivo je da je 46% učenika razgovaralo o filmu s učiteljicom, dok njih 54% nije.

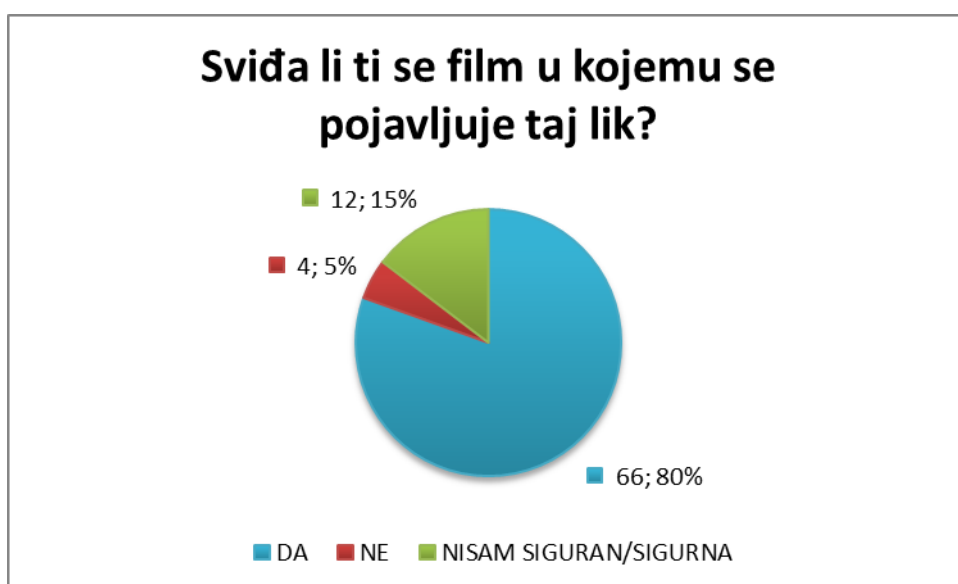
Graf 7. Odgovor ispitanika na 6. pitanje ankete

Sedmo pitanje u anketi glasilo je: *Koliko si puta kod kuće gledao/gledala filmove u kojima se pojavljuje taj lik?* Iz grafa 8 vidljivo je da film kod kuće ni jednom nije gledalo 7% učenika, jednom ili dva puta ga je gledalo 17%, tri ili četiri puta gledalo je 15% učenika, dok je film pet ili više od pet puta gledalo čak 61% učenika.

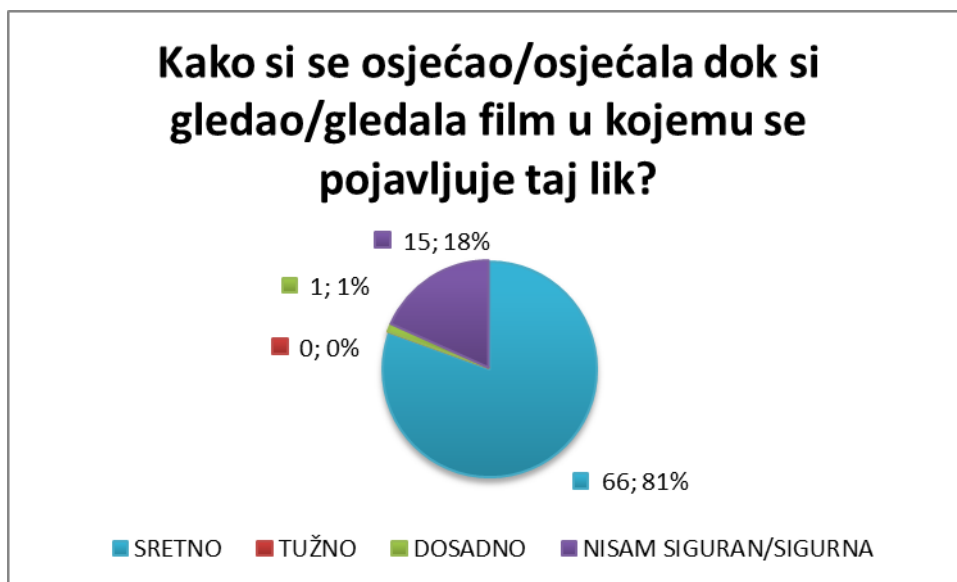
Graf 8. Odgovor ispitanika na 7. pitanje ankete

Osmo pitanje u anketi odnosilo se na osobni dojam o filmovima o profesoru Baltazaru. Iz grafa 9 vidljivo je kako je 80% učenika odgovorilo da im se film sviđa, 5% učenika tvrdi da im se ne sviđa, dok njih 15% nije sigurno sviđa li im se ili ne.

Graf 9. Odgovor ispitanika na 8. pitanje ankete

Posljednje pitanje u anketi glasilo je: *Kako si se osjećao/osjećala dok si gledao/gledala film u kojemu se pojavljuje taj lik?* Iz grafa 10 vidljivo je kako se velik broj učenika, njih 81%, osjećao sretno, nitko se nije osjećao tužno, 1% ispitanika tvrdi se osjećao dosadno, a njih 18% nije sigurno.

Graf 10. Odgovor ispitanika na 9. pitanje ankete

7.3. Rasprava

Iz rezultata istraživanja vidljivo je da je većina učenika mlađe školske dobi upoznata s likom profesora Baltazara te da ga većina može i imenovati. To je svakako pozitivno, ali i očekivano, budući da se radi o liku koji je dobro poznat ne samo u Hrvatskoj, nego i diljem svijeta. Većina se učenika s profesorom Baltazarom prvi put susrela kod kuće što je također pozitivno jer pokazuje kako su djeca zainteresirana za ove filmove. Očekivano je da je većina učenika barem jednom u školi gledala film o profesor Baltazaru, međutim, ovo istraživanje pokazalo je suprotno. Čak 60% učenika tvrdi da u školi nisu gledali filmove o profesor Baltazaru. Ovakav rezultat pomalo je neočekivan zbog toga što su filmovi o profesor Baltazaru propisani *Nastavnim planom i programom* u prvom, drugom i trećem razredu. Nadalje, istraživanje je pokazalo kako 54% učenika nije razgovaralo s učiteljicom o filmu što je vrlo negativno. Veoma je pozitivan podatak kako je 61% učenika filmove o profesor Baltazaru gledalo pet ili više od pet puta kod kuće, odnosno kako samo 7% učenika nikada

kod kuće nije gledalo film o profesoru Baltazaru. Ovaj podatak pokazuje kako je i 50 godina nakon prve epizode serija o profesoru Baltazaru popularna te djeci primamljiva jer ju gledaju u svoje slobodno vrijeme. Istraživanje je potvrdilo kako učenici vole filmove o profesoru Baltazaru. Njih čak 80% izjavilo je da im se filmovi sviđaju, dok je samo 5% učenika izjavilo da im se filmovi ne sviđaju. Na temelju istraživanja, na žalost, nije bilo moguće utvrditi zašto. Istraživanje je također potvrdilo kako se učenici osjećaju sretno dok gledaju ove filmove. Njih 81% izjavilo je da se osjećalo sretno, dok je samo 1%, odnosno jedan učenik izjavio da se osjećao dosadno.

8. ZAKLJUČAK

S obzirom na svu proučenu literaturu mogu zaključiti kako mediji danas igraju važnu ulogu u našim životima. Sve ono što znamo o društvu i o svijetu, znamo uz pomoć medija, stoga je i učenje teško zamislivo bez njihove nazočnosti. Kako bi djeca od informacija dobivenih iz medija stvorila bitno znanje, moramo ih naučiti služiti se njima. Mediji imaju sugestivnu snagu, posebice film koji može imati snažno motivirajuće djelovanje na gledatelja, stoga je opravdano nastojanje da film bude i sredstvo odgoja. Na žalost, medijskoj kulturi ne pridaje se prevelika pozornost, ona nema odgovarajuće mjesto u obrazovanju. Djeca vole filmove, pomoću njih uče, preispituju se i razmišljaju, stoga film treba koristiti kao sredstvo usmjeravanja. Učenike treba osposobiti da samostalno odaberu film, kritički ga procijene te njime obogate svoj duhovni život. Dobri primjeri poučnih filmova su filmovi o profesoru Baltazaru. Uz ovaj najuspješniji projekt Zagrebačke škole crtanog filma odrasle su mnoge generacije ne samo u Hrvatskoj, nego i u svijetu. Iako je serijal o profesoru Baltazaru prvenstveno namijenjen djeci, vrlo je blizak i odraslima. Odiše pozitivnom energijom i porukama, promiče prijateljstvo, naglašava uvažavanje različitosti te važnost tolerancije. Nema zajedljiva ni licemjerna tona, a sve je u ozračju igre i mašte. Analiza pojedinih epizoda pokazala je kako su teme odgojnog karaktera. Baltazar je vrlo originalan lik koji ne stvara sa željom da se okoristi. Njegova znanost dobiva vrijednost kada posluži dobroj svrsi. Također nas uči kako sve probleme možemo riješiti, ne čarobnim izumima i maštom, nego snagom svoga uma. 50 godina nakon prve epizode, ovaj profesor i dalje uveseljava svojom jednostavnošću i dobrotom. Istraživanje je pokazalo kako djeca dobro znaju tko je profesor Baltazar te kako vole gledati filmove o njemu u svoje slobodno vrijeme. Većina se učenika prvi put susrela s njegovim likom kod kuće što je važan podatak jer pokazuje njihovu zainteresiranost za filmove i prije nego što su o njima mogli naučiti u školi. Ono što je negativno jest činjenica da je manji postotak učenika film o profesoru Baltazaru gledao u školi na nastavi medijske kulture. Isto tako, samo je mali postotak učenika o ovim filmovima razgovarao s učiteljicom. Na žalost, ovo istraživanje nije moglo utvrditi zašto je to tako. U svakom slučaju, rezultate ovog istraživanja trebalo bi iskoristiti na najbolji mogući način. Činjenica je da djeca vole, ne samo filmove o profesoru Baltazaru, nego i mnoge druge te bi ih na nastavi trebalo u skladu s time iskoristiti kao sredstvo usmjeravanja i motivacije.

9. LITERATURA

1. Ajanović, M. 2000. Mali čovjek na razmeđu svjetova. *Hrvatski filmski ljetopis*, 23 (6/2000), 142-159.
2. Kragić, B., Gilić, N. 2003. *Filmski leksikon: A-Ž*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb
3. Majcen, V. 2001. *Obrazovni film: pregled povijesti hrvatskog obrazovnog filma*. Hrvatski državni arhiv, Hrvatska kinoteka. Zagreb
4. Mikić, K. 2001. *Film u nastavi medijske kulture*. Educa. Zagreb
5. Mikić, K. 2004. *Priručnik za nastavnike uz udžbenike Medijska kultura 5-8*. Školska knjiga. Zagreb
6. *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te općeobvezno i srednjoškolsko obrazovanje*, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, 2011.
7. *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, 2006.
8. Scarpa, L. 2011. Profesor Baltazar – animirana serija za djecu na način Zagreb filma. *Hrvatski filmski ljetopis*, 65-66 (17/2011), 7-23
9. Težak, S. 2002. *Metodika nastave filma na općeobrazovnoj razini*. Školska knjiga. Zagreb

PRILOZI

Slika 1. *Hanibalove Alpe*.

Izvor: <http://www.motovunfilmfestival.com/page/index/id/1094>

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 2. *Maestro Koko*.

Izvor: <https://www.youtube.com/watch?v=8e2QMqhjZBo>

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 3.

Izvor: https://www.youtube.com/watch?v=BGVj_wuvJsU

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 4.

Izvor: <http://www.medijskapismenost.hr/profesoru-baltazaru-zasto-ga-vole-djeca-odrasli/>

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 5. Stroj za izume u *Izumitelju cipela*.

Izvor: https://www.youtube.com/watch?v=BGVj_wuvJsU

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 6. Stroj za izume u *Hanibalovim Alpama*.

Izvor: https://sr.wikipedia.org/sr-el/Profesor_Baltazar

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 7. *Duga profesora Baltazara*.

Izvor: https://www.youtube.com/watch?v=aaK_AgY4exw

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 8. *Duga profesora Baltazara*.

Izvor: https://www.youtube.com/watch?v=aaK_AgY4exw

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 9. *Duga profesora Baltazara*.

Izvor: https://www.youtube.com/watch?v=aaK_AgY4exw

(Pribavljeno 29.8.2017.)

Slika 10. *Svirka za Mirka*.

Izvor: <https://www.youtube.com/watch?v=mjlOoQ-W3RU>

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 11. *Alfred noćni čuvar*.

Izvor: <http://www.klub-susacana.hr/revija/clanak.asp?Num=69&C=9>

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 12. *Svirka za Mirka*

Izvor: <https://www.youtube.com/watch?v=mjlOoQ-W3RU>

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 13. *Duga profesora Baltazara*

Izvor: https://www.youtube.com/watch?v=aaK_AgY4exw

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 14. *Svirka za Mirka*

Izvor: <https://www.youtube.com/watch?v=mjlOoQ-W3RU>

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 15. *Duga profesora Baltazara*

Izvor: https://www.youtube.com/watch?v=aaK_AgY4exw

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 16. *Svirka za Mirka*

Izvor: <https://www.youtube.com/watch?v=mjlOoQ-W3RU>

(Pribavljeno: 29.8.2018.)

Slika 17. *Maxol*

Izvor: <https://www.youtube.com/watch?v=V3SYrZhIsjM>

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 18. *Zrak*

Izvor: <https://www.youtube.com/watch?v=Z7FmJWQsMkM>

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 19. *Martin na vrhu*

Izvor: <https://www.youtube.com/watch?v=Uh-so8D4ofE>

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 20. *Zrak*

Izvor: <https://www.youtube.com/watch?v=Z7FmJWQsMkM>

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 21.

Izvor: <https://www.youtube.com/watch?v=Z7FmJWQsMkM>

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 22.

Izvor: <https://www.youtube.com/watch?v=Z7FmJWQsMkM>

(Pribavljeno 29.8.2018.)

Slika 23. Slikovnica *Leteći Fabijan*

Izvor: <http://www.knjigolov.hr/katalog/Zlatko-Bourek-Zlatko-Grgic-Boris-Kolar-Ante-Zaninovic/Profesor-Baltazar---Leteci-Fabijan/34037>

(Pribavljeno 28.8.2018.)

Slika 24. Slikovnica Maestro Koko

Izvor: <https://www.knjizara-dominovic.hr/Artikl/PROFESOR-BALTAZAR-MAESTRO-KOKO.html?q=cGdcMTA5LHB5XDc3MTY0>

(Pribavljeno 28.8.2018.)

Slika 25. Plišana igračka

Izvor: <http://www.minibigme.com/proizvodi-vise/profesor-baltazar/profesor-baltazar-plis-25-cm-professor-balthazar-7022>

(Pribavljeno 28.8.2018.)

Slika 26. Plitki tanjur

Izvor: <http://www.minibigme.com/proizvodi-vise/profesor-baltazar/plitki-tanjur-profesor-baltazar-melanin-professor-balthazar-7024>

(Pribavljeno 28.8.2018.)

Slika 27. Podbradnjak

Izvor: <http://www.minibigme.com/proizvodi-vise/profesor-baltazar/podbradnjak-baltazar->

[profesor-balthazar-tekstil-7021](#)

(Pribavljeno 28.8.2018.)

Slika 28. Dječji kišobran

Izvor: <http://www.minibigme.com/proizvodi-vise/profesor-baltazar/djecji-kisobran-baltazar-i-slon-45cm-profesor-balthazar-3698>

(Pribavljeno 28.8.2018.)

Slika 29. Statua profesora Baltazara

Izvor: <https://www.vecernji.hr/kultura/i-danas-bi-nas-profesor-baltazar-mogao-uciti-o-zivotu-1250223>

(Pribavljeno 28.8.2018.)

Slika 30. Klinika za dječje bolesti

Izvor: <https://www.vecernji.hr/zagreb/bolnica-u-klaicevoj-dobila-prvu-ambulantu-profesora-baltazara-997783>

(Pribavljeno 28.8.2018.)

Slika 31. Tramvaj s motivima Baltazargrada

Izvor: <http://www.zeljeznice.net/forum/index.php?/topic/6585-reklame-na-tramvajima-2/page-10>

(Pribavljeno 28.8.2018.)

Slika 32. Google tražilica

Izvor: <https://www.netokracija.com/profesor-baltazar-osvojio-googleovu-naslovnicu-i-podsjetio-nas-na-djetinjstvo-51845>

(Pribavljeno 28.8.2018.)

Slika 33. Poštanske marke

Izvor: <https://www.posta.hr/prigodna-postanska-marka-50-obljetnica-nastanka-animiranog-serijala-profesor-baltazar/7424>

(Pribavljeno 28.8.2018.)

Slika 34. Privjesak

Izvor: <https://www.itgirl.hr/newsflash/trend-and-glow/10658-cartoon-life-dragi-baltazare-sretan-ti-50-rodendan>

(Pribavljeno 28.8.2018.)

ANKETA

Dob: _____

Spol (zaokruži): M Ž

Ova je anketa u potpunosti anonimna, a to znači da je ne potpisujete i da nitko neće provjeravati Vaše odgovore. Sve što ćete reći ostaje strogo povjerljivo i koristit će se isključivo kao skupina podataka za obradu.

Slika 1.

1. Pogledaj sliku 1. Jesi li se ikada susreo/susrela s tim likom? Zaokruži odgovor.

- a) Da
- b) Ne

Ako je tvoj odgovor „Da“, odgovori na sljedeća pitanja.

2. Gdje si se prvi put susreo/susrela s tim likom?

- a) Kod kuće
- b) U školi
- c) _____

3. Znaš li kako se zove lik na slici?

- a) Da
- b) Ne

Ako je tvoj odgovor „Da“, na praznu crtu upiši ime tog lika.

4. Jesi li ikada u školi gledao/gledala filmove u kojima se pojavljuje taj lik?

a) Da

b) Ne

Ako je tvoj odgovor „Da“, napiši na praznu crtu, ako se sjećaš, kako se zvala epizoda koju ste gledali u školi.

5. Koliko si puta gledao/gledala filmove u školi u kojima se pojavljuje taj lik?

a) Ni jednom

b) Jedanput

c) Dvaput

d) Triput

e) Više od tri puta

6. Jesi li razgovarao/razgovarala s učiteljicom u razredu o filmu u kojemu se pojavljuje lik?

a) Da

b) Ne

7. Koliko si puta kod kuće gledao/gledala filmove u kojima se pojavljuje taj lik?

a) Ni jednom

b) Jednom ili dva puta

c) Tri ili četiri puta

d) Pet ili više od pet puta

8. Sviđa li ti se film u kojemu se pojavljuje taj lik?

a) Da

b) Ne

c) Nisam siguran/sigurna

9. Kako si se osjećao/osjećala dok si gledao/gledala film u kojemu se pojavljuje taj lik?

a) Sretno

b) Tužno

c) Dosadno

d) Nisam siguran/sigurna